

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนชุมชนลำโรงจันทร์
ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

นางสาวอัญชลี เต็มยศยิ่ง

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์รุ่งนภา กิตติอาษา อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- อาจารย์ ดร. พัฒนา กิตติอาษา, อาจารย์ปรีชา นาห้วนิน และคณาจารย์ประจำสาขาวิชา เทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านการวิชาการ
- นายธรรมดี โชคชัย ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม นางสมพิศ โล่ห์สุวรรณ นักพัฒนาชุมชน กองสวัสดิการเทศบาลนครนครราชสีมา ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
- นางจุริย์ อังคนก ประธานกองทุนฯ และคณะกรรมการกองทุนชุมชนตำบองจันทร์ ที่ให้ข้อมูล, และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณประชาชนในชุมชนที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในด้านต่าง ๆ

ทำนนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้จัดทำสารนิพนธ์ประสบความสำเร็จในชีวิต

อัญชัย เต็มยศยิ่ง

ผู้วิจัย

บทคัดย่อ

อัญชัญ เต็มยศยิ่ง : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
ชุมชนตำโรงจันทร์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์รุ่งนภา กิตติอาษา

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหาเป็นรายงานการประเมินโครงการกองทุนชุมชนตำโรงจันทร์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือน ธันวาคม 2544 – สิงหาคม 2545 รวมระยะเวลา 9 เดือน โดยใช้วิธีเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม, การสัมภาษณ์, การสังเกต, ข้อมูลมือสองและเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับชุมชนตำโรงจันทร์ รวมถึงการจัดเวทีประชาคมในลักษณะต่างๆ ผลการประเมินพบว่า คณะกรรมการและสมาชิกกองทุนชุมชนรวมทั้งสมาชิกภายในชุมชนตำโรงจันทร์ มีความพร้อมในการก่อตั้งและบริหารจัดการกองทุนชุมชน มีการประสานงานกันในทุก ๆ ด้าน เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนให้ดีขึ้นจากเดิม และพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ แม้จะไม่มีโครงสร้างใหม่มากนักแต่สมาชิกผู้ถือหุ้นก็ได้นำเงินที่กู้ยืมจากกองทุนชุมชนไปขยายงานเดิม ช่วยให้มีการสร้างงานเพิ่มขึ้น การที่กองทุนชุมชนตำโรงจันทร์ประสบผลสำเร็จได้ ส่วนหนึ่งมาจากคณะกรรมการกองทุนและสมาชิกมีความเสียสละ รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ตนเองได้รับมอบหมาย มีความรู้ ความสามารถ และยุทธวิธีในการดำเนินงานของกองทุนชุมชน ให้เป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับ ที่ร่วมกันกำหนดขึ้น เพื่อพัฒนาชุมชนของตนให้มีศักยภาพและความเข้มแข็งเพื่อที่จะพึ่งพาตนเองได้ ในปัจจุบันและอนาคตมีแนวโน้มที่จะเกิดผลดีทั้งต่อกองทุนชุมชน สมาชิกกองทุน สมาชิกในชุมชนและชุมชน ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับความสามัคคี ความร่วมมือร่วมใจ และต้องไม่ลืมเป้าหมายของกองทุนชุมชนที่ได้กำหนดไว้ร่วมกัน

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(อาจารย์รุ่งนภา กิตติอาษา)

กรรมการสอบ

.....
(อาจารย์ ดร. พัฒนา กิตติอาษา)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

.....
(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....ปี พ.ศ.

สารบัญ

กิตติกรรมประกาศ.....	ก
บทคัดย่อ.....	ข
หน้าอำนวยการ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
หลักการและเหตุผล.....	1
วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
วิธีดำเนินการ.....	4
ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ.....	5
คำศัพท์เฉพาะ.....	5
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	7
เอกสารเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของทางราชการ.....	7
เอกสารที่ทางกองทุนชุมชนสำโรงจันทร์จัดทำขึ้นโดยเฉพาะ.....	11
บทความหรือข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านที่น่าสนใจโดยสื่อมวลชน.....	12
ผลการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	13
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	14
วิธีการประเมินโครงการ.....	14
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	15
ตัวแปรและตัวชี้วัด.....	16
เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน.....	20
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	22
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	23

บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	24
ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	24
ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม.....	30
ผลการประเมินการดำเนินงานกิจกรรมของผู้ดูแลราย.....	35
สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์.....	38
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	41
วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	41
วิธีดำเนินการ.....	41
ผลการดำเนินงาน.....	42
การอภิปรายผล.....	42
ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ.....	45
บรรณานุกรม.....	47
ภาคผนวก.....	48
ภาคผนวก ก. แผนที่ชุมชนสำโรงจันทร์และรูปภาพกิจกรรม ของสมาชิกในชุมชน.....	49
ภาคผนวก ข. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	53
ภาคผนวก ค. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนชุมชนสำโรงจันทร์ พ.ศ. 2545.....	62
ภาคผนวก ง. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	70

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำโรงจันทร์จำแนกตามอายุและเพศ.....	26
2 สภาพการถือครองที่ดินและบ้าน.....	27
3 เกณฑ์การชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยสำหรับวงเงินที่ปล่อยกู้งวดแรก.....	31
4 รายชื่อคณะกรรมการกองทุนชุมชนตำโรงจันทร์.....	32
5 กลุ่มอาชีพเกษตรกร 12%.....	35
6 กลุ่มอาชีพค้าขาย 57.33 %.....	35
7 กลุ่มอาชีพบริการ 22.66%.....	36
8 กลุ่มอาชีพอื่น ๆ 8%.....	36
9 สรุปผลดำเนินงานการปล่อยเงินกู้แต่ละงวด.....	46

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง คือการไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน รัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน เป็นการส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับรากฐานของประเทศ ภายใต้ปรัชญากองทุน ที่มุ่งเสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น เพื่อเป็นการกำหนดอนาคตหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง เป็นการเกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ค้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง ในด้านการเรียนรู้ การพัฒนาความคิดริเริ่ม การแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่น และพัฒนาประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 8)

เพื่อเป็นการยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีศักยภาพในการทำงานยิ่งขึ้น รัฐบาลจึงสนับสนุนให้ทุนการศึกษาโดยเน้นการกลับมาพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง เป็นการศึกษาเรียนรู้และปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่จริง ในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ ตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง(ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง, 2545)

กองทุนชุมชนสำโรงจันทร์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้รับงบประมาณ 1 ล้านบาท จากรัฐบาล เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 และได้ดำเนินการตามกระบวนการบริหารจัดการกองทุนโดยคณะกรรมการกองทุนชุมชนสำโรงจันทร์ ผู้วิจัยซึ่งเป็นนักศึกษาประจำกองทุนชุมชน จึงมีความจำเป็นที่ต้องติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองชุมชนสำโรงจันทร์ เพื่อให้ทราบถึงศักยภาพการบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการกองทุนชุมชน ว่าสามารถดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ ดังกล่าวข้างต้น หรือไม่เพียงใด

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 2.1 เพื่อประเมินสถานการณ์การดำเนินงานกองทุนชุมชนตำโรงจันทร์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
- 2.2 เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนตำโรงจันทร์ และบทบาทของคณะกรรมการกองทุนชุมชนตำโรงจันทร์ ต่อการบริหารจัดการกองทุน 1 ล้านบาท
- 2.3 เพื่อให้ประกอบการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตในโครงการ “เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง”
- 2.4 เพื่อนำเสนอแนวความคิดที่จะสามารถปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อกองทุนและชุมชนโดยรวม

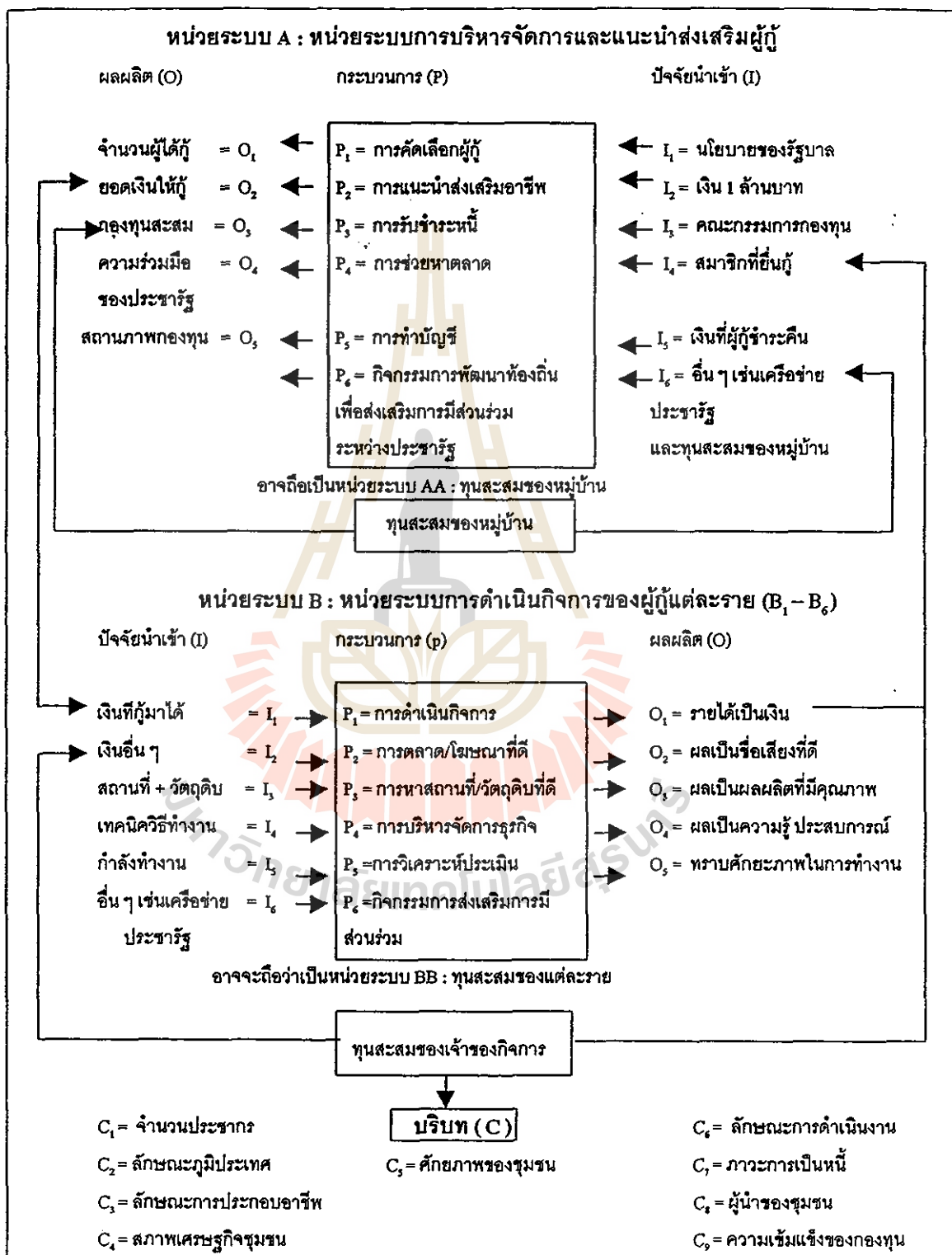
3. กรอบความคิดทฤษฎี

ในการเก็บข้อมูลจะใช้ตัวแบบความคิดเชิงระบบ (System Model) เป็นกรอบความคิดทฤษฎีในการระบุดัชนีวัดและตัวแปร หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ตัวแบบความคิด “ชีฟฟ์โมเดล” (CIPP Model) เพื่อใช้ในการประเมินโครงการกองทุนชุมชนตำโรงจันทร์ (สำนักมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ สำนัก-มาตรฐานการศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, 2545 : 20) กล่าวถึงทฤษฎีชีฟฟ์โมเดล ดังนี้

C	ย่อมาจาก	Context	คือ	บริบทของหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Process	คือ	กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ	ผลผลิตของหน่วยระบบ

นอกจากนี้ กองทุนชุมชนตำโรงจันทร์ ยังมีหน่วยย่อยระบบย่อยๆ ได้แก่ สมาชิกและผู้ดูแลแต่ละรายแสดงให้เห็นองค์ประกอบการทำงานอย่างเชื่อมโยงกัน ของหน่วยระบบการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุน (หน่วยระบบ A) กับหน่วยระบบผู้กู้ทุกราย (หน่วยระบบ B₁ - B₆) กรอบแนวคิดทฤษฎีแบบชีฟฟ์โมเดล สามารถนำเสนอในแผนภาพดังต่อไปนี้

แผนภาพ 1.1 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนชุมชนสำโรงจันทร์

ที่มา : ปรับปรุงมาจากชุดวิชาสารนิพนธ์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 : 21)

จากแผนภาพ 1.1ระบบการทำงานของโครงการกองทุนชุมชนตำโรงจันทร์ อธิบายได้ดังนี้

1.1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำ

ส่งเสริมผู้กู้ โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือหน่วยระบบ AA ซึ่งจะมีปัจจัยนำเข้า (I) ที่เป็นทั้งบุคคลภายในและบุคคลภายนอกชุมชน เข้ามากระทำบทบาทหน้าที่ตามลักษณะงานของตนในกระบวนการของหน่วยระบบ (P) เพื่อให้เกิดผลผลิตของหน่วยระบบ (O) ซึ่งเป็นการกระทำที่สอดคล้องกันกับลักษณะการบริหารจัดการกองทุน

1.2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย โดยมีหน่วยระบบทุนสะสมของแต่ละรายเป็นหน่วยระบบพ่วง คือหน่วยระบบ BB ซึ่งมีลักษณะของการดำเนินการจะคล้ายกันกับหน่วยระบบ A คือมีปัจจัยนำเข้า (I) เข้ามาทำบทบาทหน้าที่ในกระบวนการของหน่วยระบบ (P) และก่อให้เกิดผลผลิตของหน่วยระบบ (O)

1.3 เป็นระบบโดยรวมของบริบท (C) ของกองทุนชุมชนตำโรงจันทร์ หมายถึง บริบทชุมชนที่ถูกสร้างขึ้นจากรัฐบาลและประชาชนในท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ ประชากรในท้องถิ่น อาชีพ รวมถึงสภาพเศรษฐกิจโดยรวม และนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

ความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยระบบ A กับหน่วยระบบ B เริ่มตั้งแต่ยอกเงินให้ผู้กู้ ซึ่งเป็น “O” ของหน่วยระบบ A มาเป็นเงินเงินที่ผู้กู้มาได้ของผู้กู้แต่ละราย “T” ในหน่วยระบบ B และการส่งเงินคืนจากรายได้เป็นเงิน “O” ในระบบ B มาเป็นเงินที่ผู้กู้ชำระคืน “T” ในหน่วยระบบ A หมุนเวียนไปจนกระทั่งเป็นกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน เป็นต้น

4. วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนชุมชนตำโรงจันทร์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษานโยบายของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์และรายละเอียดของโครงการ

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนชุมชนตำโรงจันทร์ ตามระเบียบกองทุน

ขั้นที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบ บร.1 – 12 ซึ่งข้อมูลบางส่วนต้องทำการค้นคว้าเพิ่มเติมโดยความอนุเคราะห์จากเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน และบุคคลรวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเอกสารทางวิชาการ

ขั้นที่ 4 ใช้ชีพีโมเดลเป็นกรอบความคิดทฤษฎีในการวิเคราะห์กองทุนชุมชนตำโรงจันทร์ และกำหนดตัวชี้วัด ตลอดจนตัวแปรในการประเมินโครงการ

ขั้นที่ 5 ประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในบทที่ 1- 5 ดังนี้

บทที่ 1 หลักการและเหตุผล

บทที่ 2 การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ติดตามการประเมินโครงการ

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ

ผลจากการศึกษานี้จะได้ประโยชน์ดังนี้

1. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการบริหารจัดการกองทุนของชุมชนตำโรงจันทร์มากขึ้น
2. ได้ทราบเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรค และสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน
3. ประชาชนในชุมชนตำโรงจันทร์ มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนและสามารถพึ่งตนเองได้ ผู้วิจัยมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการศึกษาท้องถิ่นอย่างมีระบบ โดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ได้ครบถ้วนตามเป้าหมาย
4. ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของประชาชนในชุมชน และการดำเนินงานบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนอย่างเป็นระบบ

6. คำศัพท์เฉพาะ

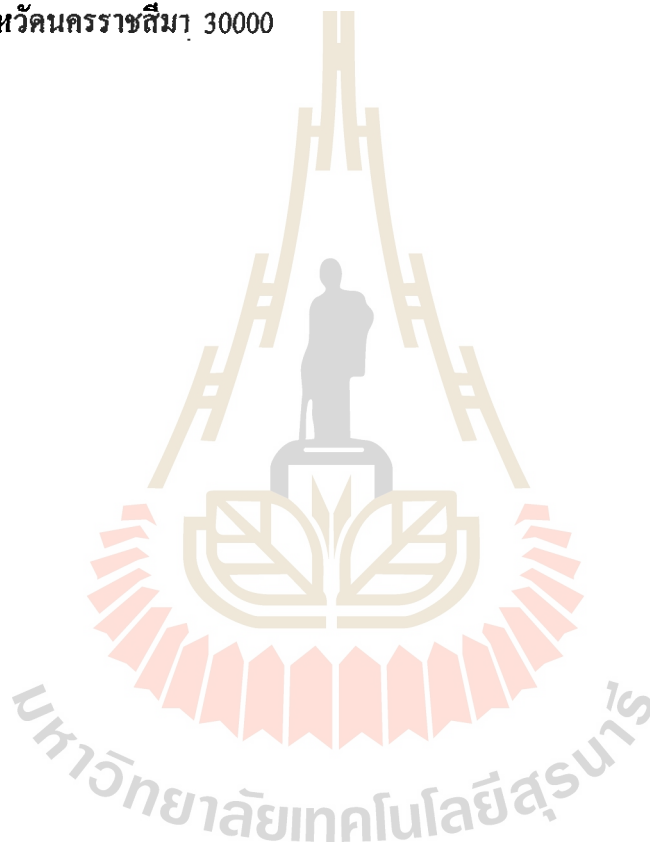
คำศัพท์เฉพาะที่ผู้วิจัยใช้ในการประเมินโครงการกองทุนชุมชนตำโรงจันทร์มีดังนี้

1. กองทุนชุมชนตำโรงจันทร์ หมายถึง กองทุน 1 ด้านบาทของชุมชนตำโรงจันทร์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งจัดตั้งตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน พ.ศ. 2544
2. คณะกรรมการกองทุน หมายถึง ตัวแทนที่ถูกคัดเลือกโดยประชากรในชุมชน ตามกระบวนการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 เพื่อเข้าไปทำหน้าที่บริหารจัดการกองทุนชุมชนตำโรงจันทร์

3. สมาชิกกองทุน หมายถึง ประชาชนในชุมชนที่สมัครเป็นสมาชิกกองทุน ตามระเบียบข้อบังคับกองทุนชุมชนตำบองจันทร์

4. ผู้กู้ หมายถึง สมาชิกกองทุนชุมชนตำบองจันทร์ที่เสนอโครงการขอกู้เงินไปประกอบกิจกรรมทางอาชีพ และผ่านการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการกองทุนชุมชนตำบองจันทร์

5. ชุมชน หมายถึง ชุมชนตำบองจันทร์ ตั้งอยู่ที่ 78 ซอยตำบองจันทร์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000

บทที่ 2

การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของรัฐบาล เป็นนโยบายเพื่อต่อสู้กับปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำของประเทศ ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจำนวนหนึ่ง เอกสารดังกล่าวสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. เอกสารเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของทางราชการ
2. เอกสารที่ทางกองทุนชุมชนตำราโรงจันทร์จัดทำขึ้นโดยเฉพาะ
3. บทความหรือข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านที่น่าสนใจโดยสื่อมวลชน

1. เอกสารเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของทางราชการ

สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2544) นำเสนอเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่า นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้านการเรียนรู้ การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพด้านเศรษฐกิจและสังคม รัฐบาลได้ดำเนินการตามนโยบายดังกล่าว โดยได้ประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2544) นำเสนอเกี่ยวกับหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่า จะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความพร้อม ความสนใจ และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
2. ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุน ที่เน้นความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านความรู้ และประสบการณ์ในการบริหารจัดการกองทุน

3. ความพร้อมของการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องเกื้อกูลกันระหว่างกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง กับกองทุนอื่น ๆ

4. ความพร้อมของระบบการตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนโดยสมาชิก

สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2544) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่า เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้าน และชุมชน ให้มีความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ ทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีสาระสำคัญ ดังนี้

- 1.1 ให้มีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งไม่เกิน 10 คน
- 1.2 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี
- 1.3 การพ้นตำแหน่งตามวาระ
- 1.4 การประชุมของคณะกรรมการ
- 1.5 อำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการ

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีสาระสำคัญ ดังนี้

- 2.1 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2.2 อำนาจหน้าที่ของสำนักงาน

สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2544) นำเสนอเกี่ยวกับการติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่า มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เนื่องจาก

กระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามระเบียบคือ ต้องมีผู้เข้าประชุมเพื่อ
คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจำนวน 3 ใน 4 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด การเลือก
คณะกรรมการจะต้องเป็นไปตามมติที่ประชุมและต้องมีคุณสมบัติตาม ข้อ 17 ของระเบียบคณะ
กรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ 2544

สำนักงานรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2544)
นำเสนอเกี่ยวกับแบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชน
เมืองว่า จัดทำขึ้นเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมใน
ด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชน รวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริง สำหรับคณะ
กรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการ
พัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีความเจริญก้าวหน้า ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป
สำหรับชุมชนตำบองจันทร์ จะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน/ชุมชน

- 1.1 จำนวนประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน
- 1.2 จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน/ชุมชน
- 1.3 อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน
- 1.4 ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน
- 1.5 รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน ต่อครัวเรือน/ปี

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

- 2.1 จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุม เพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกอง
ทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง
- 2.2 วิธีการคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง (โดยย่อ)
- 2.3 วันที่มีการคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง (โดยย่อ)
- 2.4 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมืองทุกคนมีคุณสมบัติครบถ้วนตาม
ระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- 2.5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมืองได้ร่วมกันประเมินประสิทธิภาพ
ในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนของตนเอง
- 2.6 รายชื่อของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ และที่ปรึกษาของ
คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

ส่วนที่ 4 ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนจะต้องเป็นไปตามระเบียบคือ ต้องมีผู้เข้าประชุมเพื่อ
คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจำนวน 3 ใน 4 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด การเลือก
คณะกรรมการจะต้องเป็นไปตามมติที่ประชุมและต้องมีคุณสมบัติตาม ข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการ
การว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ 2544

สำนักงานรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2544)
นำเสนอเกี่ยวกับแบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชน
เมืองว่า จัดทำขึ้นเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมใน
ด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชน รวมทั้งให้ข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริง สำหรับคณะ
กรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการ
พัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีความเจริญก้าวหน้า ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป
สำหรับชุมชนสำโรงจันทร์ จะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน/ชุมชน

- 1.1 จำนวนประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน
- 1.2 จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน/ชุมชน
- 1.3 อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน
- 1.4 ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน
- 1.5 รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้าน/ชุมชน ต่อครัวเรือน/ปี

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

- 2.1 จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุม เพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกอง
ทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง
- 2.2 วิธีการคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง (โดยย่อ)
- 2.3 วันที่มีการคัดเลือกกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง (โดยย่อ)
- 2.4 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมืองทุกคนมีคุณสมบัติครบถ้วนตาม
ระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- 2.5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมืองได้ร่วมกันประเมินประสิทธิภาพ
ในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนของตนเอง
- 2.6 รายชื่อของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ และที่ปรึกษาของ
คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

ส่วนที่ 4 ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ส่วนที่ 5 แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1 ล้านบาทจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ชาติ

5.1 วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง ให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึง

5.2 วิธีการในการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง ให้มีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง

5.3 กองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมืองจะให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อกิจกรรมอะไรบ้าง

5.4 หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้

5.5 วิธีการในการควบคุมและติดตามการใช้เงินกู้

5.6 วิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยในการให้กู้

5.7 วิธีการแก้ปัญหาในกรณีที่สมาชิกได้รับเงินกู้ไปแล้ว ไม่ส่งใช้คืนเงินต้น และดอกเบี้ยเงินกู้คืนตามสัญญา

5.8 แนวทางในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน ในด้านการจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

5.9 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ ในการบริหารกองทุนหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

5.10 การประเมินความพร้อมในหมู่บ้าน/ชุมชนเมือง

สำนักงานรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

(2544)

นำเสนอเกี่ยวกับการพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ว่า

การพิจารณาเงินกู้ของคณะกรรมการต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามระเบียบสำนักงานรัฐมนตรี ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. สมาชิกกองทุนจัดทำคำขอกู้
2. คณะกรรมการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ตามปกติ
3. การทำสัญญากู้เงิน
4. การค้ำประกัน
5. การกำหนดอัตราดอกเบี้ย
6. การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้
7. การเสียดำปรับกรณีไม่ชำระเงินกู้ตามกำหนด
8. การยกเลิกสัญญาเงินกู้

หลักเกณฑ์การพิจารณาเงินให้กู้ยืม ของสำนักงานกองทุนหมู่บ้าน สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

แนวทางการพิจารณาเงินให้กู้ยืม มี 5 ประการ คือ

1. ประวัติและอุปนิสัย
2. หลักประกัน หรือบุคคลค้ำประกัน
3. ความสามารถในการชำระหนี้
4. เงินทุนของผู้ขอกู้
5. เหตุการณ์ที่ไม่อาจควบคุมได้

2. เอกสารที่ทางกองทุนชุมชนสำโรงจันทร์จัดทำขึ้นโดยเฉพาะ

ระเบียบข้อบังคับของกองทุนชุมชนสำโรงจันทร์ (2544)

นำเสนอเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับของกองทุนชุมชนสำโรงจันทร์ ในด้านที่จัดตั้งกองทุน วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน แหล่งที่มาของเงินทุน คุณสมบัติของสมาชิก การสมัครเข้าเป็นสมาชิก การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก คณะกรรมการกองทุน การกู้ยืมเงิน การทำสัญญา การชำระคืนเงินกู้ และการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี

จำเนียร สุขหลาย และคณะ ได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบ ชิฟฟ์โมเดล” ในหนังสือรวมบทความทางการประเมินโครงการ [สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, (บรรณาธิการ), 2544 :221 – 234] ดังนี้ เป็นการประเมินวัตถุประสงค์ หรือและเป็นการประเมินเพื่อให้ได้รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ โดยเฉพาะการประเมินผลโครงการประชุม มีลักษณะเป็นแบบการประเมินความก้าวหน้าเพื่อป้องกันจุดเด่น จุดด้อยของการประชุม เพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมแผนการประชุมได้ทันทั่วทั้งที่ เพื่อป้องกันผลสัมฤทธิ์โครงการประชุมแบบจำลองที่เหมาะสม ที่จะใช้เป็นกรอบความคิดในการประเมินแบบชิฟฟ์ จึงเป็นที่นิยมใช้ ทั้งนี้ เพราะนักประเมินจะได้ข้อดีข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี

แบบจำลองชิฟฟ์โมเดลจะประเมินด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. การประเมินบริบทหรือสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) เน้นด้านความสัมพันธ์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจ
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เน้นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น เพื่อช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เพื่อค้นหาข้อบกพร่อง หรือ
ดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้ รวบรวมเป็นสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจ

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เพื่อประเมินว่าบรรลุวัตถุประสงค์
และแปลความหมายของความสำเร็จ

อัญชลี เต็มยศยิ่ง (2545) นำเสนอรายงานการศึกษาเรื่อง “ศักยภาพชุมชนกับการจัดการ
กองทุนเงินล้าน : กรณีกองทุนชุมชนลำโรงจันทร์” ในรายงานนี้ได้ชี้ให้เห็นว่า แรกเริ่มการดำเนิน
โครงการนั้น คณะกรรมการกองทุนเองยังไม่มีความเข้าใจในระเบียบการของกองทุนดีพอ เนื่อง
จากเป็นนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ทำให้ขาดการเตรียมความพร้อมในการงานรับนโยบายที่
สำคัญ คณะกรรมการชุมชนลำโรงจันทร์ยังไม่เคยปฏิบัติงานที่เป็นระบบและเป็นมาตรฐานมา
ก่อน ทำให้ไม่สามารถที่จะประชาสัมพันธ์หรือชี้แจงให้ประชาชนในชุมชนเข้าใจได้อย่างชัดเจน
จนเกิดการวิพากษ์วิจารณ์ในวงกว้าง และการดำเนินงานยังเป็นไปอย่างทุลักทุเล แต่หลังจากได้ทำ
การปรึกษาร่วมกับกองทุนอื่น ๆ การอบรม และการปฏิบัติงานเริ่มดีขึ้น ก็ทำให้กองทุนชุมชน
ลำโรงจันทร์เริ่มมีศักยภาพและมีความมั่นคงมากขึ้น

3. บทความหรือข่าวสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านที่นำเสนอโดยสื่อมวลชน

สำหรับเอกสารงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุม
ชนเมือง มีดังนี้

กฤษณพงษ์ จุฑาทนถ. (2541 : 23 – 24) กล่าวว่า ส่วนใหญ่องค์กรชุมชนต่าง ๆ ที่จัดตั้ง
ขึ้นในชุมชนยังมีน้อยมาก แต่โดยหลักการแล้ว ยิ่งถ้ามีองค์กรชุมชนมากเท่าใด ยิ่งทำให้ชุมชนนั้น
มีทางเลือกหรือโอกาสที่จะพัฒนาศักยภาพ (ความสามารถในการพัฒนา) ของชุมชนมากเท่านั้น
เพราะสมาชิกคนหนึ่ง ๆ อาจจะเป็นสมาชิกได้มากกว่า 1 กลุ่ม ทำให้มีโอกาที่จะเพิ่มความรู้ความ
สามารถของชุมชนได้หลายด้านหลายมิติ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาระบบคิดแบบเชื่อมโยงกัน
ในด้านต่าง ๆ ของสมาชิกในชุมชน อันเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้ชุมชนเข้มแข็ง

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา. (2544 : 7) กล่าวเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านว่า
บางหมู่บ้านเช่นหนองไผ่ล้อมที่มีครัวเรือนถึง 758 ครัว จึงได้หารือไปยังรัฐบาลเพื่อหาทาง
เกลี้ยเม็ดเงินกองทุนดังกล่าวต่อไป และนี่เป็นสาเหตุหนึ่งซึ่งอนุกรรมการจังหวัดได้พยายามเร่งรัด
พัฒนาการอำเภอและฝ่ายปกครองให้เร่งสร้างความพร้อมแก่หมู่บ้านหรือชุมชนขนาดใหญ่บ้าง
ประเด็นปัญหาคือความไม่พร้อมเท่าที่พบเป็นส่วนใหญ่คือในหมู่บ้านและชุมชนที่มีครัวเรือนมาก
โดยเฉพาะชุมชนเมือง ไม่สามารถจัดการประชุม 3 ใน 4 ของครัวเรือนตามเกณฑ์ได้ เพราะวิถีชีวิต
แบบต่างคนต่างอยู่ ประกอบกับบางส่วนที่มีฐานะ เห็นว่ากองทุนนี้ ไม่มีความจำเป็นสำหรับคน

จึงไม่สนใจเข้ามีส่วนร่วม จึงดึงตัวเลขผู้เข้าประชุมไม่ได้ตามเกณฑ์ และกรณีเช่นนี้ ผู้ใหญ่บ้าน หรืออบค. บางแห่งที่เป็นแกนนำมักฉวยโอกาสสร้างตัวเลขปลอมขึ้นมา และจัดสรรให้คนใกล้ชิดของตนเข้าเป็นกรรมการกองทุน โดยไม่มีการประชาคมที่แท้จริง

ภาวิช ทองโรจน์. (2545 : 15) กล่าวว่า ทบวงมหาวิทยาลัยได้จัดสรรงบประมาณปี 45 จำนวน 207 ล้านบาท ให้ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย ดำเนินโครงการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเสริมฐานรากตามนโยบายรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย โดยแบ่งให้เป็น 5 โครงการคือ

1. โครงการสร้างเครือข่ายระหว่างมหาวิทยาลัยกับชุมชน 20 ล้านบาท
2. โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งและประสิทธิภาพการทำงานของชุมชนและสถาบันอุดมศึกษา 26 ล้านบาท
3. โครงการวิจัยและพัฒนาออกแบบระบบข้อมูลและการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารของภาครัฐและประชาชน 35 ล้านบาท
4. โครงการวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์ออกแบบบรรจุผลิตภัณฑ์ระบบต้นแบบ และการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อเสริมสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจชุมชน 100 ล้านบาท
5. โครงการฝึกสร้างฟื้นฟูทักษะความรู้ของบัณฑิตและการทำงานกับชุมชน 26 ล้านบาท

ผลการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง

กล่าวโดยสรุปแล้ว เอกสารที่เกี่ยวข้องทั้ง 3 กลุ่มที่ผู้วิจัยนำเสนอมานี้ เป็นประโยชน์ต่อการประเมินผลโครงการครั้งนี้ ดังนี้

1. ทำให้ผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจกฎระเบียบ ข้อบังคับและสาระสำคัญอื่น ๆ ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติตามเจตนารมณ์ของรัฐบาล
2. ทำให้ผู้วิจัยได้ติดตามพัฒนาการและสถานการณ์กองทุนชุมชนสำโรงจันทร์อย่างใกล้ชิดและเป็นระบบในการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนชุมชนสำโรงจันทร์ตามระเบียบของกองทุน
3. ทำให้ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงภาพลักษณ์และสถานการณ์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในระดับประเทศ รวมทั้งแนวทางการคิดที่แตกต่างกันไปในการจัดตั้งกองทุน ซึ่งนำเสนอผ่านสื่อมวลชน

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

เนื้อหาสำคัญของบทที่ 3 ผู้วิจัยจะนำเสนอรายละเอียดวิธีการดำเนินการประเมินโครงการ เนื้อหาหลัก ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อย่อยดังนี้ (1) วิธีการประเมินโครงการ (2) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (3) ตัวแปรและตัวชี้วัด (4) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน (5) การเก็บรวบรวมข้อมูล (6) การวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดของหัวข้อย่อยแต่ละข้อจะปรากฏอย่างละเอียดดังต่อไปนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนชุมชนสำโรงจันทร์ ช่วงเวลาวิจัยตั้งแต่เดือนธันวาคม 2544 ถึง เดือนกันยายน 2545 สารนิพนธ์นี้ใช้วิธีการและการดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้ (1) เน้นการวิจัยเชิงคุณภาพ (2) รายการ (บร.11) (3) การประเมินโดยชีพโมเดล (CIPP Model) โดยจะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1.1 การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพโดยรวมทั่วไปของชุมชนสำโรงจันทร์ ตามหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เช่น ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน วัฒนธรรมประเพณี โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มของประชาชนในชุมชน

1.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการบริหารจัดการและของหน่วยระบบกิจการของผู้กู้ เช่น นโยบายของรัฐบาล เงินกองทุน 1 ล้านบาท คณะกรรมการกองทุน การเตรียมความพร้อม การสร้างความเข้าใจ การประชาสัมพันธ์

1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบ คือหน่วยระบบบริหารจัดการกองทุนและหน่วยระบบกิจการของผู้กู้ เช่น การจัดทำระเบียบกองทุน การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียน ระบบบัญชีกองทุน กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุน การตรวจสอบการใช้เงินกู้ การจัดทำรายงานและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน การจัดสรรผลประโยชน์

1.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตทั้งหมด ที่เกิดขึ้น ในหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ และหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย เช่น จำนวนสมาชิกกองทุน จำนวนผู้ได้เงินกู้ ยอดเงินให้กู้ จำนวนผู้ชำระคืนเงินกู้ตามกำหนด กองทุน การใช้เงินตามวัตถุประสงค์ ทัศนคติของสมาชิกต่อกองทุน ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนชุมชนตำโรงจันทร์

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนชุมชนตำโรงจันทร์ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกประชากรในการศึกษาข้อมูล ได้แก่ 3 กลุ่มระบบ A, B, C โดยยึดประชากรที่เป็นตัวแทนของแต่ละระบบ ดังต่อไปนี้

2.1 ประชากรหน่วยระบบ A หน่วยระบบการบริหารจัดการกองทุนชุมชนตำโรงจันทร์ ได้แก่ คณะกรรมการกองทุน 12 คน เป็นชาย 4 คน เป็นหญิง 8 คน

2.2 ประชากรหน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย ณ ช่วงเวลาที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ตั้งแต่คณะกรรมการกองทุนชุมชนจัดสรรเงินกู้ให้กับสมาชิกผู้กู้ เมื่อเดือน กุมภาพันธ์-กรกฎาคม 2545 จำนวน 75 ราย แยกเป็นกลุ่มอาชีพ ดังนี้

2.2.1 เกษตรกร จำนวน 9 ราย

2.2.2 ค้าขาย จำนวน 43 ราย

2.2.3 การบริการ จำนวน 17 ราย

2.2.4 อื่นๆ จำนวน 6 ราย

2.3 ประชากรหน่วยระบบ C หน่วยระบบของบริบท ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของชุมชนตำโรงจันทร์ สภาพแวดล้อม วัฒนธรรมประเพณี ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มของประชาชนในชุมชนทั้งที่เป็นสมาชิกกองทุนและไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนรวมถึงข้าราชการทั่วไปที่อยู่ในชุมชนตำโรงจันทร์

กลุ่มตัวอย่าง (Purposive Sampling) ในการวิจัย หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่างเพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรในการศึกษาดังนั้นกลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนของประชากรที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษา ผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างย่อมเป็นผลการศึกษาจากประชากรด้วย กลุ่มตัวอย่างต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากร ผู้วิจัยทำการวิจัยโดยสุ่มจากจำนวนประชากรในชุมชนตำโรงจันทร์ ตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ เช่น แยกตามกลุ่มอาชีพ อายุ เพศ

2. ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ต้องเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร จากการวิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชาชนในชุมชนสำโรงจันทร์ 50% ของครัวเรือนทั้งหมด ประชาชนในชุมชนทั้งหมด ผู้ให้ข้อมูล คือ ประธานชุมชน ประธานกองทุน รองประธานกองทุน คณะกรรมการกองทุน สมาชิกกองทุน สมาชิกผู้กู้ และข้าราชการทั่วไปรวมถึงประชาชนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนชุมชนสำโรงจันทร์

3. ตัวแปรและตัวชี้วัด

ในการวิเคราะห์และประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนชุมชนสำโรงจันทร์ ผู้วิจัยแบ่งตัวแปรออกเป็น 3 หน่วยระบบโดยยึดหน่วยระบบในการวิเคราะห์ โดยมีตัวแปรและตัวชี้วัดดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. หน่วยระบบ C คือ บริบทของชุมชนสำโรงจันทร์

2. หน่วยระบบ A คือ ระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ของคณะกรรมการชุมชนสำโรงจันทร์

3. หน่วยระบบ B คือ ระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละรายของชุมชนสำโรงจันทร์ ตัวชี้วัดที่จะประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนชุมชนสำโรงจันทร์ มีดังนี้

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A คือหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 4 ตัว คือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ A หมายถึง สภาพแวดล้อม ตัวชี้วัดบริบทของชุมชนสำโรงจันทร์ ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

1.1 บริบทระดับชุมชน เช่น ภูมิศาสตร์ของชุมชน ตัวชี้วัดบริบทชุมชน ประกอบด้วยตัวแปรดังนี้

1.1.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชนสำโรงจันทร์

1.1.2 เศรษฐกิจและสังคมของชุมชน

1.1.3 วัฒนธรรมประเพณี

1.1.4 โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ

1.1.5 ผู้นำชุมชนและการรวมกลุ่มของชุมชน

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

2.1 นโยบายรัฐบาล ระเบียบ แนวทางปฏิบัติด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

2.2 เงินกองทุน 1 ล้านบาท

- 2.3 คณะกรรมการกองทุน
- 2.4 การประชาสัมพันธ์
- 2.5 การเตรียมความพร้อม สร้างความเข้าใจ
- 2.6 คณะอนุกรรมการระดับอำเภอที่เกี่ยวข้อง
- 3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ A ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้
 - 3.1 การจัดทำระเบียบกองทุน
 - 3.2 การจัดทำเอกสารขอขึ้นทะเบียนกองทุน
 - 3.3 ระบบบัญชีกองทุน
 - 3.4 กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน ได้แก่
 - 3.4.1 การรับสมัครสมาชิก
 - 3.4.2 การฟื้นฟูสภาพการเป็นสมาชิก
 - 3.4.3 ประเภทสมาชิก ได้แก่ รายบุคคล
 - 3.4.4 การทำทะเบียนสมาชิก
 - 3.5 กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุนชุมชนสำโรงจันทร์
 - 3.5.1 ขั้นตอนการขอกู้
 - 3.5.2 การคัดเลือกผู้กู้
 - 3.5.3 การโอนเงินให้ผู้กู้
 - 3.5.4 การรับชำระหนี้
 - 3.6 การส่งเสริมการใช้เงินกู้
 - 3.6.1 การแนะนำวิธีการทำธุรกิจ
 - 3.6.2 การช่วยเหลือตลาด
 - 3.7 การตรวจสอบการใช้เงินกู้
 - 3.8 การจัดทำรายการและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน
 - 3.9 การจัดสรรผลประโยชน์
- 4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้
 - 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
 - 4.1.1 จำนวนผู้กู้

- 4.1.2 ยอดเงินให้กู้
- 4.1.3 จำนวนสมาชิกกองทุน
- 4.1.4 จำนวนผู้ชำระคืนเงินกู้ตามกำหนด
- 4.1.5 ยอดเงินที่มีการชำระคืน

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่

- 4.2.1 จำนวนผู้ที่ได้เงินกู้
- 4.2.2 จำนวนทุนสะสมของกองทุนชุมชนตำโรงจันทร์
- 4.2.3 การขยายกิจการของผู้กู้
- 4.2.4 การเกิดกิจการใหม่ ๆ ขึ้นในชุมชนตำโรงจันทร์

4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่

- 4.3.1 ทักษะคติของชุมชนค่อกองทุนชุมชนตำโรงจันทร์
- 4.3.2 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง
- 4.3.3 ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนชุมชนตำโรงจันทร์

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย ประกอบด้วย
ตัวชี้วัด 4 ตัวคือ

1. ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

1.1 บริบทระดับชุมชน เช่น ภูมิศาสตร์ของชุมชน ตัวชี้วัดบริบทชุมชน ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

- 1.1.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชนตำโรงจันทร์
- 1.1.2 เศรษฐกิจและสังคมของชุมชนตำโรงจันทร์
- 1.1.3 วัฒนธรรมประเพณี
- 1.1.4 โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ
- 1.1.5 ผู้นำชุมชนและการรวมกลุ่มของชุมชน

1.2 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้

- 1.2.1 ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
- 1.2.2 ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ
- 1.2.3 หนี้สินของครอบครัว
- 1.2.4 อาชีพหลักของผู้กู้

- 1.2.5 รายได้ของครอบครัว
- 1.2.6 ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ
- 1.2.7 สมาชิกในครอบครัว
- 1.2.8 สภาพความเป็นอยู่ของสมาชิกชุมชน
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้
 - 2.1 จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ
 - 2.2 จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้
 - 2.3 วัตถุประสงค์การกู้ยืมเงินตามโครงการ
 - 2.4 สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และวัตถุดิบในการประกอบอาชีพ
 - 2.5 ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ
 - 2.6 จำนวนแรงงาน
3. ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วยระบบ B ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้
 - 3.1 การดำเนินกิจการอย่างถูกวิธี
 - 3.2 การหาตลาดที่ดี
 - 3.3 การหาวัตถุดิบที่ดี
 - 3.4 การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน
 - 3.5 การใช้จ่ายเงินกู้
 - 3.6 การหาความรู้เพิ่มเติม
4. ตัวชี้วัดผลผลิตของหน่วยระบบ B แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้
 - 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
 - 4.1.1 รายได้เป็นเงิน
 - 4.1.2 ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งที่ต้องการ
 - 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
 - 4.2.1 ผู้กู้ได้ขยายกิจการ
 - 4.2.2 ผู้กู้ได้ดำเนินกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง
 - 4.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact)
 - 4.3.1 ผู้กู้มีการพึ่งตนเอง
 - 4.3.2 ผู้กู้มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน

4.3.3 การกลับคืนถิ่นของประชาชน

ตัวชี้วัดการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนชุมชนลำโรงจันทร์ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่น ปังจัญนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนชุมชนลำโรงจันทร์ ดังนั้น เงินที่ผู้กู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปังจัญนำเข้าของระบบ A ความสำเร็จของกองทุนชุมชนลำโรงจันทร์ ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะ หน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปังจัญนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

ในการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนชุมชนลำโรงจันทร์ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือต่าง ๆ ต่อไปนี้ เพื่อใช้ในการหาข้อมูล

1. บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชน)

- ศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่ได้จัดเก็บไว้แล้ว คือ ข้อมูลมือสอง (Secondary Data) ได้แก่

1. กชช 2 ค
2. จปฐ.
3. เอกสารบรรยายสรุปข้อมูลหมู่บ้าน
4. แผนที่หมู่บ้าน

2. บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน) ใช้ตัวอย่างประมาณ 50% ของครัวเรือนในชุมชน โดยใช้ตัวชี้วัดความเข้มแข็ง มีดังนี้

1. สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี
2. สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์
3. ชุมชนยกย่องคนทำดี
4. สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

5. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสดหาความรู้เพิ่ม
 6. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้
 7. ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้ารักใคร่ปรองดองกัน
 8. ในชุมชนมีการรวมตัวตัวกลุ่มองค์กรประชาชน
 9. ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนเป็นประจำ โดยประชุมหรือเสวนา
 10. ในชุมชนมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
 11. ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม
 12. ในชุมชนสามารถร่วมกันแก้ปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิกในชุมชน
3. บร.3 (แบบรายงานความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้ตัวอย่างประมาณ 50% ของครัวเรือนในชุมชน)
- กลุ่มตัวอย่าง
- กรรมการกองทุนชุมชน
 - ผู้นำชุมชน
 - ประชาชนทั่วไปในชุมชน (ทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกของกองทุน)
4. บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
- รวบรวมจากเอกสารของกองทุนและสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุน
5. บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีประชาคม การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
6. บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีประชาคมกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
7. บร.7 (แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะคติของประชาชน)
8. บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ SMEs)
9. บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์) โดยกลุ่มตัวอย่าง 50% ของครัวเรือนในหมู่บ้าน
10. บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
11. บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณีของสมาชิกผู้กู้เงินกองทุน)

12. บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน) ในกระบวนการของ AIC ในการวิเคราะห์แผนแม่บทชุมชน

5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการประเมินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการกองทุนชุมชนตำโรงจันทร์ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ต้องการความจริงจากผู้ให้สัมภาษณ์ให้มากที่สุด โดยกระตุ้นให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงความรู้สึก หรืออาจจะแสดงความคิดเห็นทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความรู้สึกส่วนบุคคลมากขึ้น เป็นการสัมภาษณ์ตามหน่วยระบบ B คือการสัมภาษณ์ผู้รู้เป็นรายบุคคล เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ตาม บร.11

2. การสังเกต (Observation) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายตามโครงสร้างของพฤติกรรมที่ต้องการการสังเกตโดยที่กลุ่มเป้าหมายไม่รู้ตัว จะทำให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ต้องการ แยกได้เป็น

2.1 การสังเกตโดยเข้าร่วมในชุมชน เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ผู้วิจัยเข้าร่วมเป็นสมาชิกคนหนึ่งชุมชนตำโรงจันทร์ แล้วดำเนินการเก็บข้อมูล โดยที่สมาชิกในชุมชนรับทราบว่าตนเองกำลังถูกเก็บรวบรวมข้อมูล การกระทำดังกล่าวจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน

2.2 การสังเกตโดยบุคคลภายนอก ผู้วิจัยเป็นผู้การสังเกตโดยไม่ให้ผู้ถูกสังเกตรู้ดีกว่าตนถูกสังเกต เช่นการสังเกตการประกอบอาชีพของผู้แต่ละราย การพูดพาดพิงข่าวสารในชุมชน การจัดเวทีประชาคมในรูปแบบต่าง ๆ และบันทึกข้อมูลได้ทันที โดยใช้เครื่องมือแต่ละชนิดในการประเมิน

3. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่ได้อัดเก็บไว้แล้ว คือ ข้อมูลมือสอง (Secondary Data) ได้แก่

1. กชช 2 ค
2. จปฐ.
3. เอกสารบรรยายสรุปข้อมูลชุมชนตำโรงจันทร์
4. แผนที่ชุมชนตำโรงจันทร์
5. แผนพัฒนา 5 ปี และรายปี

4. เวทีประชาคมตำบล เป็นการเก็บข้อมูลโดยรวมของกองทุนชุมชนตำโรงจันทร์ กับกองทุนชุมชนเมืองอื่น ๆ ซึ่งเป็นการสะท้อนความคิดเห็นและแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใน

แต่ละกองทุน โดยประธานกองทุนและคณะกรรมการกองทุน ร่วมกันประชุมปรึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันภายในตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เป็นวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการประเมินกองทุนชุมชนตำบองจันทร์มีการบริหารจัดการกองทุนที่ดี เมื่อเงินมาถึงชุมชน คณะกรรมการสามารถปล่อยเงินกู้ได้ทันที และเงินตกถึงมือประชาชนคนจนจริง ๆ ทำให้เกิดเงินทุนหมุนเวียนในชุมชนดีขึ้นตามวัตถุประสงค์ของรัฐบาล ทำให้ชุมชนโดยรวมมีการพัฒนาขึ้นตามไปด้วย สมาชิกผู้กู้เงินไปลงทุนทำธุรกิจทำให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มมากขึ้น มีเงินหมุนเวียนภายในครอบครัว

2. วิเคราะห์เชิงระบบ ได้แก่ ระบบ A, B, C

ระบบ A เป็นระบบการบริหารแหล่งเงินทุนให้ระบบ B ของผู้กู้แต่ละราย

ระบบ B เป็นระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ระบบ B จะกู้เงินกองทุนจากระบบ A เพื่อนำไปดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามโครงการแต่ละโครงการ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลตอบแทน แล้วนำส่งชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยให้กับระบบ A ซึ่งทั้ง 2 ระบบ คือ ระบบ A และ ระบบ B ทำให้ประชากรในชุมชน และสภาพทางเศรษฐกิจโดยทั่วไปของระบบ C (บริบทชุมชน) มีการพัฒนานำไปสู่คุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจของชุมชนให้ดีขึ้นตามนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุน 1 ล้านบ้าน

3. วิเคราะห์โดยการพิจารณาตัวแปรและตัวชี้วัดในแต่ละหน่วยระบบย่อย คือ ระบบ C, A, B ถ้ามีการบริหารจัดการที่ดีก็จะส่งผลให้กองทุนชุมชนตำบองจันทร์มีประสิทธิภาพและความเข้มแข็งในอนาคตต่อไป

4. วิเคราะห์นำเสนอผลสารนิพนธ์ ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการจัดการและการประเมินโครงการ

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

เนื้อหาของบทที่ 4 นี้เป็นการนำเสนอผลการติดตามการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองชุมชนสำโรงจันทร์ ผู้วิจัยได้ใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 หัวข้อดังต่อไปนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินกองทุนหมู่บ้านโดยรวม
3. ผลการประเมินผู้ดูแลราย
4. สรุปผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

ผู้วิจัยได้ใช้ตัวชี้วัดตั้งเกณฑ์การตัดสินค่า ควบคู่ไปกับการนำเสนอข้อมูลและเสนอผลสรุปตัดสินค่า ตามหัวข้อที่จะนำเสนอต่อไป

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน (หน่วยระบบ C)

1.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชนสำโรงจันทร์

ก่อนสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 มีประชากรอาศัยอยู่ในพื้นที่ไม่ถึง 10 ครัวเรือน อาชีพดั้งเดิม คือ ทำนา และสวนผัก สภาพบ้านที่อยู่อาศัยเป็นเพิงไม้หลังคามุงจาก ไม่มีรั้วกันแบ่งเขตบริเวณบ้าน แต่จะยึดคันไม้ไผ่ และเสาหินที่ทำขึ้นเองเป็นหลัก ถนนที่ใช้สัญจรไปมาเป็นดินทราย มีคันไม้ขึ้นหนาตาจนเป็นป่าทึบ โดยเฉพาะคันลำโรงและคันจันทร์ ชาวบ้านและผู้เดินทางผ่านไปมา จะเรียกว่า “โนนสำโรงจันทร์” บ้างก็เรียกว่า “บ้านหามโรง” เพราะบริเวณนี้จะเป็นที่ฝังศพคนสมัยก่อน ต่อมาประชากรเพิ่มมากขึ้นจึงเปลี่ยนมาเรียก “บ้านสำโรงจันทร์” และได้มีการเลือกตัวแทนหมู่บ้านขึ้นจากความเคารพเชื่อถือของประชาชนในหมู่บ้าน เรียกว่า “ผู้ใหญ่บ้าน” จากความเจริญที่เติบโตขึ้นเรื่อยๆ ในสังคมเมือง ทำให้คนในชนบทจากที่ต่างๆอพยพเข้ามาอาศัยอยู่และจับจองที่ดินทำมาหากิน เนื่องจากประชากรได้เพิ่มขึ้นมากเรื่อยๆแต่พื้นที่ยังคงเท่าเดิม จึงทำให้สังคมเมืองเริ่มแออัด ขาดต่อการปกครองดูแลในส่วนของอำเภอ จึงเกิดการกระจายอำนาจแบ่งส่วนการบริหารปกครอง ให้ทางเทศบาลนครนครราชสีมา เป็นฝ่ายดูแล หมู่บ้านที่อยู่ในตำบลในเมือง อำเภอเมือง โดยกำหนดอาณาเขตชุมชนเมือง

ไว้คือ ต้องมีบ้านตั้งแต่ 50 หลังคาเรือนขึ้นไป จึงจะเรียกว่าชุมชน ในปี พ.ศ.2532 บ้านลำโรงจันทร์ ได้เปลี่ยนเป็น ชุมชนลำโรงจันทร์ จนถึงปัจจุบัน หรือ 13 ปี มาแล้ว

การตั้งถิ่นฐาน

ตระกูลเก่าแก่ ที่อาศัยอยู่ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งหมู่บ้านจนกระทั่งเปลี่ยนมาเป็นชุมชนลำโรงจันทร์ คือศรีสวัสดิ์, มาบจะบก, ลาบจะบก, วิจิตโพธิ์กลาง, พยัคฆา, อาจปรุ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีกลุ่มคนจากที่ต่างๆ เริ่มทยอยเข้ามาตั้งถิ่นฐานทำมาหากินขึ้นเรื่อยๆ จากต่างประเทศบ้าง จากต่างจังหวัดบ้าง รวมถึงบ้านท่าตะโก บ้านบุมะคำ ที่มีอาณาเขตติดต่อกัน

ระบบเครือญาติ

จากการทำงานในชุมชนลำโรงจันทร์ ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่าในแต่ละครัวเรือนจะมีความผูกพันทางสายเลือด ในลักษณะการอยู่ร่วมกันของญาติพี่น้อง พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายชายหรือฝ่ายหญิงที่แต่งงานกันไปแล้วจะมาอาศัยกันอยู่ในบ้านเดียวกัน ในกรณีที่ไม่มีบ้านเป็นของตนเองแต่ถ้าใครจะแยกครอบครัวหรือขยายครอบครัวจะกระทำในพื้นที่ในเขตบ้านตนเอง หรือออกไปอาศัยอยู่นอกพื้นที่ แต่จะกลับมาเยี่ยมญาติพี่น้อง อย่างสม่ำเสมอ จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นการขยายจำนวนครัวเรือนของชุมชนในปัจจุบันก็ได้

1.2 สภาพปัจจุบัน

ชุมชนลำโรงจันทร์เป็นที่ราบลุ่ม มีพื้นที่ 42 ไร่ ตั้งอยู่ติดถนนมิตรภาพ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา และตรงข้ามกับโรงแรม เค.เอส.พาววิลเลี่ยน การคมนาคมสะดวก

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติด	หมู่บ้าน บุมะคำ และหมู่บ้านท่าตะโก
ทิศตะวันออก	ติด	หมู่บ้านท่าตะโก และปั้มน้ำมันสงวนวงษ์
ทิศตะวันตก	ติด	หมู่บ้านบุมะคำ และห้างสรรพสินค้า THE MALL
ทิศใต้	ติด	ถนนมิตรภาพ

สภาพพื้นดินและป่าไม้

บริเวณด้านหลังชุมชนพื้นดินยังมีสภาพอุดมสมบูรณ์ สามารถทำการเกษตรได้ แต่อาจจะได้ผลผลิตไม่ดีเหมือนสมัยก่อน เพราะปัจจุบันสภาพดินเริ่มเสื่อมลง และขาดการดูแลเป็นบางส่วน แต่ยังคงมีไม้ยืนต้นอยู่บ้างเพื่อใช้เป็นร่มเงาในบริเวณบ้านที่มีอาณาเขตเป็นของตนเอง และบริเวณข้างๆ ถนน และด้านหลังชุมชน

แหล่งน้ำ

ชุมชนลำโรงจันทร์ จะมีแหล่งน้ำสำคัญที่ใช้ในการอุปโภคบริโภค ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประชาชนในชุมชนเรียกว่า “ตะคองเก่า” จะอยู่ด้านหลังชุมชน แต่ปัจจุบันจะใช้ในการเกษตร คือ ทำผักสวนครัว และเลี้ยงปลา ก็ยังมีบ้านบางหลังที่น้ำประปายังเข้าไม่ถึง แต่ก็ยังใช้น้ำในตะคองเก่านี้อยู่มากจะเป็นพวกคนสลิ้ม ที่อยู่แทบเกาะลอยด้านหลังชุมชนโดยเป็นคนนอกพื้นที่เข้ามาอาศัยจับจองที่อยู่ซึ่งเป็นพื้นที่ของชลประทาน สภาพน้ำในปัจจุบันเริ่มเน่าเสียและดินเงินมาก สาเหตุมาจากโรงงานหลายแห่งปล่อยของเสียลงน้ำและการถมที่ริมคลองบางส่วน

1.3 ลักษณะประชากร

จำนวนประชากรของชุมชนลำโรงจันทร์มีประชากรทั้งหมด 528 คน แบ่งเป็น ชาย 251 คน และหญิง 277 คน มีบ้าน 131 หลังคาเรือน มีครอบครัวทั้งหมด 298 ครอบครัว

ตารางที่ 4.1 จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในชุมชนลำโรงจันทร์จำแนกตามอายุและเพศ

อายุ	แรกเกิดถึง3ปี		3ปี 1วันถึง6ปี		6ปี 1วันถึง12ปี		12ปี 1วันถึง14ปี		15ปี 1วันถึง18ปี		18ปี 1วันถึง50ปี		50ปี 1วันถึง60ปี		60ปี 1วันขึ้นไป		รวม 528	
เพศ	ช	ญ	ช	ญ	ช	ญ	ช	ญ	ช	ญ	ช	ญ	ช	ญ	ช	ญ	ช	ญ
จำนวน	4	5	12	11	17	13	8	7	19	22	137	174	33	26	21	19	251	277

ที่มา : จากการสำรวจ จปฐ. ของโรงพยาบาลโคราชเมโมเรียล (2544)

ประชากรในชุมชนลำโรงจันทร์มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง มีทั้งแบบอยู่ชั่วคราว และอยู่แบบถาวร เช่น เช้าที่อยู่อาศัยเพื่อทำงานในตัวเมือง เข้ามาอาศัยอยู่กับญาติๆ แต่งงานมีครอบครัวกับคนในชุมชน และเช่าพื้นที่ทำกิน เป็นต้น สาเหตุที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ ชุมชนลำโรงจันทร์อยู่ในตัวเมืองการคมนาคมสะดวก และอยู่ใกล้ห้างสรรพสินค้า THE MALL นครราชสีมา ซึ่งเป็นแหล่งงานของคน ที่อาศัยอยู่ในชุมชนหลายคน

ตารางที่ 4.2 สภาพการถือครองที่ดินและบ้าน

สภาพความเป็นอยู่	จำนวนครอบครัว
1.มีบ้านและที่ดินเป็นของตนเอง	72
2.เช่าที่ปลูกบ้าน	32
3.เช่าบ้าน	150
4.อาศัย	18
5.อื่นๆ (เช่าที่ดินทำกินและอาศัย)	26

ที่มา : เอกสารข้อมูลของชุมชนลำโรงจันทร์ (2544)

รายได้เฉลี่ยของประชากรในชุมชน/ครัวเรือน 20,000-30,000 บาท / ปี อาชีพของประชากรในชุมชนลำโรงจันทร์ ประกอบไปด้วย

1. รับจ้าง เช่น ขับรถรับจ้าง รับเหมา
 2. ค้าขาย เช่น ขายอาหาร ขายของชำ ขายเสื้อผ้า
 3. รับราชการ เช่น ทหาร ตำรวจ ครู แพทย์
 4. บริการ เช่น เสริมสวย ช่างรีด ตัดเย็บเสื้อผ้า
 5. เกษตรกร เช่น ปลูกผัก เลี้ยงไก่ เลี้ยงหมู เลี้ยงปลา
- ผลิตภัณฑ์ได้จากชุมชน และส่งออกจำหน่ายนอกพื้นที่ ได้แก่
1. ผักสด ได้จาก ชาวสวน
 2. ขากรยन्द ได้จาก โรงงานหล่อยาง
 3. ผ้าหู้แผ่น ได้จาก โรงงานทำผ้าหู้แผ่น

1.4 การศึกษา

ภายในชุมชนลำโรงจันทร์ไม่มีโรงเรียน เนื่องจากเป็นตัวเมืองจึงมีสถาบันการศึกษาให้เลือกมากมาย อยู่ไม่ไกลและการคมนาคมก็สะดวก แต่ละครอบครัวสามารถเลือกสถานศึกษาให้บุตรหลานได้ตามความพอใจ มีทั้งของรัฐบาลและเอกชน บางคนออกไปพักอาศัยอยู่นอกพื้นที่ และกลับบ้านช่วงวันหยุดเรียน ปัจจุบันในชุมชนมีผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ 143 คน โดยแยกระดับการศึกษาได้ดังนี้

1. กำลังศึกษาระดับประถมศึกษา 52 คน
2. กำลังศึกษาระดับมัธยมศึกษา 73 คน
3. กำลังศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษา 18 คน

1.5 ผู้นำการปกครอง

ในชุมชนตำบองจันทร์มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีการเลือกตัวแทนผู้นำชุมชน หรือ ประธานชุมชน ซึ่งถูกแต่งตั้งขึ้นจากประชาชนในชุมชนตำบองจันทร์ โดยมีวาระ 4 ปี นับตั้งแต่วันเลือกตั้ง ผู้วิจัยได้สอบถามจากประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ และจากหลักฐานที่ปรากฏอยู่ในศาลาอเนกประสงค์ประจำชุมชนพบว่า เดิมชุมชนตำบองจันทร์เป็นชุมชนตัวอย่าง เคยได้รับรางวัลจากหน่วยงานราชการต่างๆ มากมาย และเข้าร่วมกิจกรรมภายในจังหวัดหลายครั้ง ปัจจุบันศาลาอเนกประสงค์ไม่ได้ถูกใช้งานปิดทิ้งร้างไว้ ประมาณ 2-3 ปี มาแล้วตั้งแต่เปลี่ยนประธานชุมชนคนใหม่ ทำให้มีการแบ่งพรรคแบ่งพวกขึ้นภายในชุมชน ประธานชุมชนตำบองจันทร์คนปัจจุบันคือ นาย อารัต อังคนก ได้รับเลือกให้เป็นประธานชุมชนปีพ.ศ. 2542 และมีคณะกรรมการชุมชนที่ไม่สามารถระบุนามชื่อได้ เนื่องจากไม่มีการประสานงานต่อจากประธานชุมชนคนเก่า คือ นายอิน ศรีสวัสดิ์ และกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชนไม่มีผู้สนใจเข้าไปดูแลจึงล่มสลายไปในที่สุด

1.6 ด้านวัฒนธรรม

ภาษา

ประชาชนในชุมชนตำบองจันทร์ส่วนใหญ่จะใช้ภาษากลาง ในการติดต่อสื่อสารกัน มากกว่าที่จะใช้ภาษาโคราช หรือภาษาไทยเหนือ เนื่องจากได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น และเป็นสังคมเมือง ประกอบกับมีคนต่างถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่มากมาย แต่คนรุ่นเก่าๆ และคนในพื้นที่ยังคงพูดภาษาโคราชเหมือนเดิม ประโยคที่ผู้วิจัยได้ยินบ่อยๆ คือ

กินเข้าแล้วเน หมายถึง กินข้าวหรือยัง

ไปแหละเค้อ หมายถึง ไปแล้วนะ

จึกเค้ หมายถึง ไม่รู้ซิ

ด้านวัฒนธรรมประเพณี

ภายในชุมชนตำบองจันทร์ไม่มีวัดหรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ สำหรับประกอบพิธีกรรมทางศาสนาส่วนมากจะขึ้นอยู่กับความเคารพนับถือส่วนบุคคลมากกว่าที่จะยึดถือปฏิบัติตามธรรมเนียมประเพณีที่มีความสัมพันธ์กับสังคมในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับผู้นำชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ด้วย แต่จากประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนานของ ประเพณีต่าง ๆ ได้

ถูกถ่ายทอดต่อกันมาจนถึงปัจจุบันและยังคงรักษาไว้ตราบนานทุกวันนี้ เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีเข้าพรรษา ประเพณีลอยกระทง และประเพณีวันขึ้นปีใหม่ แต่พื้นที่ในชุมชนไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดประเพณีบางอย่าง อีกทั้งยังมีการแยกกันจัดเป็นกลุ่มๆ หรือเข้าร่วมกับกลุ่มอื่นตามความพอใจ เนื่องจากเป็นสังคมเมือง จึงไม่ค่อยมีเวลาสำหรับส่วนรวมมากนัก สำหรับผู้ปฏิบัติงานประจำทำ วิถีชีวิตย่อมเปลี่ยนไปตามกระแสสมัย

1.7 สุขภาพอนามัย

ปัจจุบันมีโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรคซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาล ซึ่งต้องการช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลทางหนึ่ง โดยชุมชนตำบองจันทร์จะอยู่ในความดูแลของโรงพยาบาลโคราชมมโมเรียลได้ประมาณ 1 ปีมาแล้วโดยได้รับช่วงต่อจากโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา เจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาล จะเข้ามาตรวจเยี่ยมและให้บริการฉีดวัคซีนให้แก่เด็ก ๆ นอกจากนี้ยังได้จัดประชุมอบรมให้ความรู้แก่สมาชิก อสม. ของชุมชนตำบองจันทร์เป็นระยะๆ สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่จะมีสุขภาพแข็งแรง

1.8 ระบบสาธารณูปโภค

ระบบประปา

เมื่อก่อนสมาชิกในชุมชนจะใช้น้ำตะกองซึ่งไหลผ่านตลอดทั้งปี ในการอุปโภคบริโภคและเริ่มมีน้ำประปาเข้ามาในชุมชนเมื่อปี พ.ศ.2511 เป็นประปาของเทศบาลนครนครราชสีมา

ระบบไฟฟ้า

ชุมชนตำบองจันทร์เริ่มมีไฟฟ้าเข้าสู่ชุมชนเมื่อปี พ.ศ. 2509

เส้นทางคมนาคม

ถนนเมื่อเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านก่อนที่จะเปลี่ยนมาเป็นชุมชน มีสภาพแบบดินทรายขรุขระเป็นหลุมเป็นบ่อ ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นถนนลูกรังเมื่อปี พ.ศ. 2514 และเปลี่ยนมาเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็กเมื่อปี พ.ศ. 2529 ยาวประมาณ 198 เมตร กว้างเฉลี่ย 2.20 เมตร ปัจจุบันได้งบประมาณจากรัฐบาลในการปรับปรุงเพื่อให้สะดวกแก่การคมนาคมของผู้ที่ผ่านไปมา

2.ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม (หน่วยระบบ A)

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองชุมชนสำโรงจันทร์ ผู้วิจัยใช้

หลักการพิจารณาหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้รู้ 3 กระบวนการ คือ
ปัจจัยนำเข้า , กระบวนการ, ผลผลิต โดยภาพรวมมีดังนี้

2.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของกองทุนชุมชนสำโรงจันทร์

2.1.1 นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในชุมชนสำโรงจันทร์พบว่าสมาชิกในชุมชนสำโรงจันทร์บางกลุ่มไม่สนใจเกี่ยวกับโครงการนี้ ส่วนมากจะเป็นกลุ่มที่มีอาชีพมั่นคงและฐานะดี บางกลุ่มขานรับนโยบายนี้อย่างถ้วนหน้า ได้แก่ กลุ่มที่มีฐานะปานกลาง – ช่างคน เนื่องจากคิดว่าการที่รัฐบาลกระจายอำนาจให้กับประชาชนในชุมชนดำเนินการบริหารงานกันเองนั้น พวกตนมีความหวังที่จะได้เงินง่ายกว่าการที่ให้คณะกรรมการจากหน่วยงานใหญ่ ๆ เข้ามาดูแล ทางคณะกรรมการกองทุนสำโรงจันทร์ไม่ยอมรับผิดชอบตรงจุดนี้เช่นกัน แต่ดูเหมือนจะเป็นการบังคับจากรัฐบาลที่ต้องการให้ทุกหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้รับการจัดสรรเงิน 1 ล้านบาทตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนแห่งชาติกำหนดไว้ เริ่มแรกกองทุนชุมชนสำโรงจันทร์มีการดำเนินการบริหารยังไม่ค่อยมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เพราะคณะกรรมการยังไม่เข้ากฎระเบียบข้อบังคับของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดไว้ดีพอที่จะทำให้สมาชิกในชุมชนเข้าใจได้อย่างละเอียดเช่นกัน เพราะมีเวลาศึกษาน้อย และยังไม่เข้าใจถึงความสำคัญของกองทุนว่าจะมีผลต่อการดำเนินชีวิตอย่างไร แต่หลังจากมีการดำเนินการไปได้ระยะหนึ่งและคณะกรรมการได้รับการอบรมเพิ่มขึ้น และได้อธิบายให้สมาชิกในชุมชนเข้าใจและได้แก้ไขกฎระเบียบของชุมชนสำโรงจันทร์เพื่อให้สมาชิกที่สนใจได้ศึกษาแล้วเข้าใจง่ายขึ้น ซึ่งมีผลต่อการดำเนินงานในการบริหารการจัดการ ของคณะกรรมการกองทุน

2.1.2 เงิน 1 ล้านบาท

ชุมชนสำโรงจันทร์ได้รับเงินโอนเงินจัดสรรล่าช้า เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบ่อย ส่งผลให้สมาชิกที่ยื่นเรื่องขอกู้ไว้ ต้องหันไปพึ่งเงินนอกระบบอื่น ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยสูงแตกต่างกันไป ชุมชนสำโรงจันทร์เป็นชุมชนเมืองสุดท้ายที่ได้รับการจัดสรรเงิน 1 ล้านบาท ใน 39 ชุมชนเมือง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง

จังหวัดนครราชสีมา หลังจากก่อตั้งกองทุนชุมชนได้ประมาณ 3 – 4 เดือน วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2545 ชุมชนลำโรงจันทร์ได้รับการจัดสรรเงินเข้าบัญชีกองทุน โดยผ่านธนาคารออมสิน สาขามุขมนตรี เลขที่บัญชี 06-4310-20-102409-8 ทางคณะกรรมการกองทุนชุมชน ได้ทำการประชุมเพื่อพิจารณาอนุมัติเงินกู้ให้กับสมาชิกในชุมชนที่อื่นเรื่องค่าขอกู้ไว้ และได้กำหนดระยะเวลา และจำนวนเงินที่ต้องชำระในแต่ละเดือนให้ทราบทั่วกัน โดยงวดแรกปล่อยให้ผู้ทั้งหมด 64 ราย เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ รวมเป็นเงิน 984,000 บาท ซึ่งทางคณะกรรมการกองทุนชุมชนลำโรงจันทร์ ได้กำหนดให้ วันที่ 1 – 5 เมษายน พ.ศ. 2545 เป็นวันชำระคืนเงินกู้งวดแรก เมื่อครบกำหนดชำระเงินกู้สมาชิกผู้กู้ได้มาชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยตามที่กำหนดไว้ครบทุกราย ซึ่งสามารถอธิบายโดยตารางดังนี้

ตารางที่ 4.3 เกณฑ์การชำระเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยสำหรับวงเงินที่ปล่อยกู้งวดแรก

วงเงินให้กู้ยืม (บาท)	จำนวนผู้กู้ (ราย)	ชำระเงินต้น (บาท)	ดอกเบี้ย (บาท)	รวมชำระทั้ง สิ้น (บาท)
20,000	36	1,667	233	1,900
15,000	2	1,250	150	1,400
10,000	20	834	116	950
7,000	2	584	76	660
5,000	4	417	53	470

ที่มา : เอกสารการส่งชำระคืนเงินกู้ของสมาชิกกองทุนชุมชนลำโรงจันทร์(2545)

การชำระคืนเงินงวดแรกเป็นเงินต้น 82,028 บาท และดอกเบี้ย 11,372 บาท รวมทั้งสิ้น 93,400 บาท การที่สมาชิกส่งเงินครบได้ตามกำหนดทุกราย ถือว่าเป็นศักยภาพที่ดีของชุมชนลำโรงจันทร์

2.1.3 คณะกรรมการกองทุนชุมชนลำโรงจันทร์

ซึ่งคณะกรรมการกองทุนได้มาจากการทำประชาคมลงมติของสมาชิกในชุมชนลำโรงจันทร์ และมีเจ้าหน้าที่จากทางเทศบาลนครนครราชสีมา เป็นผู้เข้าร่วมประชุมสังเกตการณ์ด้วย โดยการทำประชาคมเพื่อสรรหาคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองชุมชนลำโรงจันทร์ ครั้งแรก เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ.2544 ได้คณะกรรมการทั้งหมด 15 คน แต่มีปัญหาการจัดแบ่งส่วนตัวจึงทำให้ไม่เข้าร่วมประชาคมครั้งต่อ ๆ ไป จึงได้ลาออกไป 3 คน และไม่มีการรับเพิ่ม สมาชิกผู้ที่เข้าร่วมประชุมเป็นหัวหน้าครัวเรือน(เจ้าบ้าน) หรือผู้ได้รับมอบอำนาจจากหัวหน้าครัวเรือน(เจ้าบ้าน) จำนวน 80 หลังคาเรือน หรือ 3 ใน 4 ของครัวเรือน มีจำนวนทั้งสิ้น 131 คน จากข้อมูลครัวเรือนทั้งหมด ของชุมชนลำโรงจันทร์ ปัจจุบันมีคณะกรรมการกองทุนทั้งหมด 12 คน มีการจัดแบ่งหน้าที่การทำงาน เพื่อให้มีการบริหารการจัดการกองทุนชุมชนลำโรงจันทร์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนชุมชนลำโรงจันทร์

จากการประเมินพบว่า คณะกรรมการกองทุนชุมชนคนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความสามารถที่จะบริหารจัดการกองทุน และการดำเนินงานจริง ๆ นั้น มีคณะกรรมการไม่ถึงครั้งที่ตั้งใจทำงานกันจริงจึงแต่ในส่วนของการดำเนินการบริหารจัดการนั้น ระยะแรก ๆ ยังมีปัญหาอยู่บ้างในเรื่องของการประชาสัมพันธ์การทำความเข้าใจในระเบียบการต่าง ๆ ที่ซับซ้อนของกองทุนชุมชนลำโรงจันทร์ กับสมาชิกโดยรวม หลังจากนั้นเมื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดอบรมให้แก่คณะกรรมการกองทุนชุมชน ทำให้คณะกรรมการมีความเข้าใจในระบบการบริหารจัดการมากขึ้น

ตารางที่ 4.5 รายชื่อคณะกรรมการกองทุนชุมชนลำโรงจันทร์

ชื่อ - นามสกุล	อายุ (ปี)	การศึกษา	อาชีพ	รายได้ ต่อปี (บาท)	ประสบการณ์/ ความสามารถพิเศษ	ตำแหน่ง
1. นางจุรีย์ อังคนก	44	ป.7	รับจ้าง	22,000	เลขชุมชน	ประธานชุมชน
2. นายเชียน วิจิตโพธิ์กลาง	54	ป.4	รับจ้าง	60,000	รองประธานชุมชน	รองประธานฯ
3. นางวัชรีย์ ฉัตรานภาพ	25	ปวช.	รับจ้าง	50,000	อสม.	เลขานุการ
4. นางสุภาพร เอกสิทธิ์อุฬาร	30	ม.3	รับจ้าง	60,000	บัญชีการเงิน	ผู้ช่วยเลขานุการ

5. น.ส.วรารัตน์ อังคนก	30	ม.3	รับจ้าง	100,000	บัญชีการเงิน	เหรียญกษาปณ์
6. นางสาวรัชต์ แนนชัยภูมิ	35	ม.1	รับจ้าง	35,000	อสม.	ประชาสัมพันธ์
7. นายบุญญ ฤกษ์	38	ป.4	รับจ้าง	80,000	หัวหน้าหน่วยกู้ภัย	นายทะเบียน
8. น.ส.อโนมา ศรีจันทร์	26	ม.6	แม่บ้าน	-	-	ผู้ช่วยนายทะเบียน
9. นางถาวรศิริ อังคนก	50	ป.4	ค้าขาย	120,000	บัญชีการเงิน	ฝ่ายตรวจสอบ
10. นางบุญจันทร์ เหมราชัย	44	ม.3	แม่บ้าน	-	อสม.	ฝ่ายตรวจสอบ
11. นายสวัสดิ์ ปะกาถึง	52	ป.4	รับจ้าง	60,000	กรรมการชุมชน	ฝ่ายรณรงค์หนีสิน
12. นายสุวรรณ โพธิ์สันเทียะ	38	ม.3	รับจ้าง	100,000	ช่างไฟฟ้า	ฝ่ายรณรงค์หนีสิน

ที่มา: เอกสารแบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองชุมชนลำโรงจันทร์ (2544)

2.2 ผลการประเมินกระบวนการการบริหารจัดการกองทุนชุมชนลำโรงจันทร์

2.2.1 กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนชุมชนลำโรงจันทร์

ในการปล่อยเงินกู้งวดแรกวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 ให้กับผู้กู้แต่ละราย ก็จะนำเงินไปดำเนินการตามโครงการที่ตนเองเสนอเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของครอบครัวให้ดีขึ้น ถ้ามีการนัดประชุมหมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุมัติเงินกู้ ชาวบ้านไม่ค่อยให้ความสนใจร่วมในการเข้าร่วมประชุมจึงทำให้ไม่เข้าใจเกี่ยวกับระเบียบกฎเกณฑ์ของกองทุนดีพอ ทางคณะกรรมการกองทุนชุมชนมีเกณฑ์การพิจารณาผู้กู้จากประวัติผู้กู้ คือ ต้องตรวจสอบให้แน่ชัด เพื่อป้องกันและลดอัตราความเสี่ยงในการสูญเสียเงิน เช่น อาชีพ รายได้ หนีสิน ฐานะ เป็นต้น ค่อมอาจจะจัดลำดับความจำเป็นของผู้กู้แต่ละราย และพิจารณาจากโครงการที่ผู้กู้เสนอว่าเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด

2.2.2 กระบวนการทำบัญชีของกองทุนชุมชนลำโรงจันทร์

การทำบัญชีรายรับ รายจ่าย ของกองทุนชุมชนลำโรงจันทร์ ถือว่าอยู่ในขั้นดี ประกอบกับเหรียญกษาปณ์ของกองทุนชุมชนลำโรงจันทร์มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบบัญชีพอสมควร และสามารถที่จะแนะนำการทำบัญชีให้กับคณะกรรมการท่านอื่นเข้าใจและตรวจสอบได้

2.2.3 กระบวนการการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนชุมชนลำโรงจันทร์

พิจารณาการดำเนินงานโดยรวมพบว่า คณะกรรมการกองทุนสามารถจัดสรรเงินกู้ให้กับสมาชิกทุกรายตามลำดับ โดยที่เม็ดเงินถึงมือคนจนจริงๆ การอนุมัติเงินกู้ของคณะกรรมการกองทุนชุมชนตำบองจันทร์ คือ คณะกรรมการจะไม่ให้ผู้ที่ไม่มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอยู่ และผู้ที่มีฐานะยากจนและมีประวัติทางการเงินที่ไม่ดีกู้เงิน หรือให้ผู้กู้ได้ไม่เต็มตามที่ตามแต่จะพิจารณา เพื่อเป็นการป้องกันความเสี่ยง และที่สำคัญไม่มีสมาชิกคนไหนจะเซ็นค้ำประกันให้ ทำให้สมาชิกในชุมชนได้รับเงินไม่ทั่วถึง

2.3 ผลการประเมินผลผลิตของกองทุนชุมชนตำบองจันทร์

2.3.1 ผลโดยตรง

หลังจากกองทุนชุมชนตำบองจันทร์ ได้ปล่อยเงินกู้มาเป็นระยะเวลา 5 เดือน ทางกองทุนได้ปล่อยเงินกู้ไปเป็น จำนวน 75 ราย เมื่อเงินกู้ตกมาถึงชุมชนคณะกรรมการสามารถปล่อยเงินกู้ให้ผู้กู้ได้ทันที เนื่องจากมีการเตรียมความพร้อมอยู่เสมอ สิ่งที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการกองทุนในช่วงแรกคือ กฎระเบียบที่ซับซ้อน การอบรมที่หลากหลายไม่เป็นจุดเดียวกัน แต่ปัจจุบันคณะกรรมการเริ่มมีความเข้าใจและทำงานเป็นระบบมากขึ้น

2.3.2 ผลกระทบโดยตรง

1. การที่คณะกรรมการปล่อยให้ผู้กู้ กู้ได้ไม่เต็มตามจำนวนที่ขอกู้ทำให้ผู้กู้เกิดความไม่พอใจ และก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์
2. ทำให้ผู้กู้ขยายกิจการหรือเป็นการทำให้กิจการของผู้กู้มีความเจริญยิ่งขึ้น
3. ทำให้สมาชิกในชุมชนตำบองจันทร์ มีงานทำ และมีรายได้เพิ่มขึ้น

2.3.3 ผลกระทบโดยอ้อม

1. ทำให้กองทุนชุมชนตำบองจันทร์มีศักยภาพและความเข้มแข็งมากขึ้น เพราะสมาชิกผู้กู้สามารถนำเงินไปลงทุนทำให้เกิดรายได้ และมีความสามารถที่จะนำเงินนั้นมาชำระคืนได้ ทำให้เงินสะสมในกองทุนไม่สูญเปล่า
2. ทำให้สมาชิกภายในชุมชนตำบองจันทร์ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะคณะกรรมการได้เข้าใจในระบบการทำงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการว่าทำอย่างไรที่จะทำให้กองทุนมีความเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น

3. ทำให้สมาชิกชุมชนตำโรงจันทร์มีการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนความรู้กับสมาชิกหมู่บ้านและชุมชนอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจใหม่ ๆ หรือการหาตลาดเพื่อขยายธุรกิจของตนเอง เพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ

4. ทำให้สมาชิกภายในชุมชนตำโรงจันทร์เกิดความไม่พอใจ ที่คณะกรรมการชุดนี้ได้ถูกแต่งตั้งขึ้นมา เพราะยังไม่เห็นผลงานใดๆปรากฏให้เห็น ในช่วงแรก มีหลายคนคิดว่าคณะกรรมการกองทุนชุดนี้ ขี้โกง เล่นพรรคเล่นพวก โดยดูจากคณะกรรมการกองทุนชุมชนส่วนมากจะเป็นเครือญาติกัน เกิน 3 คน ขึ้นไป มีความรู้ต่ำ บางคนมีอาชีพไม่แน่นอน

3.ผลการประเมินการดำเนินงานของผู้ดูแลราย (หน่วยระบบ B)

ผลการดำเนินการกิจการของผู้ดูแลราย ผู้วิจัย จะพิจารณาจาก ปัจจัยนำเข้า,กระบวนการ และผลผลิต ของสมาชิกผู้ดูแลรายของกองทุนชุมชนตำโรงจันทร์ โดยรวม ปัจจุบันมีสมาชิกกองทุนทั้งหมด 101 ราย เป็นสมาชิกผู้ดูแลราย 75 ราย แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มอาชีพ นำเสนอโดยตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.6 กลุ่มอาชีพเกษตรกร 12%

แบ่งตามอาชีพ	จำนวนผู้ดูแลราย (ราย)	จำนวนเงินปล่อยกู้ (บาท)
1. สวนผัก	3	30,000
2. เลี้ยงสุกร	1	20,000
3. เลี้ยงสัตว์ปีก (เป็ด, ไก่)	3	50,000
4. สัตว์น้ำ	2	20,000
รวม	9	130,000

ที่มา : จากเอกสารแบบรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานกองทุนชุมชนตำโรงจันทร์ (2545)

ตารางที่ 4.7 กลุ่มอาชีพค้าขาย 57.33 %

แบ่งตามอาชีพ	จำนวนผู้ดูแลราย (ราย)	จำนวนเงินปล่อยกู้ (บาท)
--------------	------------------------	-------------------------

1. พวงมาลัยสด	2	40,000
2. อาหาร	15	292,000
3. ขອງชำ	12	240,000
4. เสื้อผ้า + กิ๊ปซ้อป	7	137,000
5. เบ็ดเถ็ด	6	120,000
6. ผัก - ผลไม้	1	10,000
รวม	43	839,000

ที่มา : จากเอกสารแบบรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานกองทุนชุมชนตำโรงจันทร์ (2545)

ตารางที่ 4.8 กลุ่มอาชีพบริการ 22.66%

แบ่งตามอาชีพ	จำนวนผู้กู้ (ราย)	จำนวนเงินปล่อยกู้ (บาท)
1. ซักรีด	4	70,000
2. ช่างซ่อม – รับเหมา	8	15,200
3. ขับรถรับจ้าง	2	20,000
4. เสริมสวย	3	60,000
5. คัดเย็บเสื้อผ้า	1	10,000
รวม	17	321,000

ที่มา : จากเอกสารแบบรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานกองทุนชุมชนตำโรงจันทร์ (2545)

ตารางที่ 4.9 กลุ่มอาชีพอื่นๆ 8%

แบ่งตามอาชีพ	จำนวนผู้กู้ (ราย)	จำนวนเงินปล่อยกู้ (บาท)
--------------	-------------------	-------------------------

1. ต่อเติมห้องเช่า	2	40,000
2. ลงทุนเพิ่มในระบบงาน	2	40,000
3. ลิเก	1	20,000
4. ตู้ซ่อมรถ	1	20,000
รวม	6	120,000

ที่มา : จากเอกสารแบบรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานกองทุนชุมชนลำโรงจันทร์ (2545)

3.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของผู้กู้แต่ละรายของชุมชนลำโรงจันทร์

สมาชิกผู้กู้ไม่ให้ความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับกฎระเบียบข้อบังคับของกองทุนลำโรงจันทร์ จึงทำให้ผู้กู้บางรายได้รับการอนุมัติเงินล่าช้า เนื่องจากกรอรายละเอียด และยื่นเอกสารอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ครบถ้วน และไม่ให้ความสำคัญในการเข้าร่วมทำประชาคมของคณะกรรมการกองทุน สาเหตุหลัก มาจากการที่สมาชิกกองทุนและผู้กู้ ต่างมีภารกิจที่ต้องทำ และมีเวลาว่างไม่ตรงกัน

3.1.1 ประสพการณ์ในการดำเนินกิจการของผู้กู้ในแต่ละราย

ส่วนมากจะนำเงินที่กู้ได้ไปดำเนินการของตนเองที่ทำมาก่อนแล้ว คือ นำเงินไปลงทุนเพิ่มเติมทำให้กิจการขยายตัว ทำให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้น ส่วนจุดด้อย คือ ผู้กู้ส่วนใหญ่ไม่ได้นำเงินไปใช้ทำการตามวัตถุประสงค์ที่ยื่นเรื่องขอกู้ไว้ หรือนำไปใช้ในการลงทุนประกอบกิจการช่วงระยะเวลาสั้นๆ แล้วเลิกกิจการไป ก่อนที่จะผ่อนชำระเงินกู้คืนหมด

3.1.2 บริบทของผู้กู้แต่ละราย

ส่วนมากสมาชิกในกองทุนชุมชนลำโรงจันทร์ จะมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการค้าขาย รองลงมา คือ การบริการ, การเกษตร, และอื่นๆ ตามลำดับ ผู้กู้ในอาชีพเหล่านี้จะนำเงินไปใช้ในการดำเนินกิจการจริง 60% แต่มีผู้กู้บางรายที่นำเงินที่กู้มาได้ไปใช้ชำระหนี้ในระบบประมาณ 25% ของจำนวนผู้ที่ขอกู้ อีก 5% นำไปใช้เป็นทุนหมุนเวียนในครอบครัว สมาชิกในชุมชนลำโรงจันทร์ส่วนมากประกอบอาชีพรับจ้าง โดยรวมแล้วรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่แน่นอน เพราะบางคนรับจ้างเป็นรายวัน เงินที่ได้ก็นำมาจุนเจือครอบครัวในวัน/วัน จากการประเมินของผู้วิจัย พบว่า ผลประโยชน์ตกถึง

มีคนอื่นจริง ๆ ผู้กู้บางรายยังหันกลับไปใช้บริการหนึ่ในระบบเหมือนเดิม อาจจะมี
ภาระเพิ่มขึ้นทำให้หมุนเงินไม่ทัน หรืออาจเกิดจากความเคยชิน

3.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของผู้กู้แต่ละรายของชุมชนตำโรงจันท์

จำนวนเงินกู้ที่ได้จากการกู้กองทุนชุมชนตำโรงจันท์มีผู้ขอกู้นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ประมาณ 70% และผู้กู้บางส่วนไม่นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ประมาณ 30% ผู้กู้ที่นำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ส่วนมากก็จะนำไปใช้ ในการจัดหาวัตถุดิบหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
ธุรกิจของตน ทำให้ธุรกิจของของตนเองดำเนินไปได้อย่างมีศักยภาพดีขึ้น รวมถึงยังสามารถจ้าง
แรงงานเพิ่มขึ้นทำให้สมาชิกภายในชุมชนมีงานทำมีรายได้เพิ่มขึ้น

3.3 ผลการประเมินกระบวนการของผู้กู้แต่ละราย

การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้แต่ละราย พบว่า จุดเด่นของการปล่อยเงินกู้ในแต่ละ
รายนั้น ก็คือมีผู้กู้บางรายที่นำเงินที่ขอกู้ไปทำตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้มาจริง ส่วนมากจะประกอบ
อาชีพค้าขาย โดยสมาชิกผู้กู้ได้นำเงินไปใช้ในการซื้อสินค้าเข้ามาขายในร้าน จุดคือย คือ สมาชิกผู้กู้
ไม่สามารถทำบัญชีรายรับ รายจ่ายได้ เพราะมีความคิดว่าไม่มีความสำคัญ

3.4 ผลการประเมินผลผลิตของผู้กู้แต่ละราย

1. ผลโดยตรง ผู้กู้สามารถบริหารงานในธุรกิจของตนเพิ่มมากขึ้น ธุรกิจมีการขยายตัว
ทำให้เกิดรายได้หมุนเวียนในครอบครัวและภายในชุมชน
2. ผลกระทบโดยตรง ผู้กู้ไม่ได้ขยายกิจการเพิ่มขึ้นเพียงแต่หาวัสดุอุปกรณ์มาใช้ในการ
ทำงานเพื่อเพิ่มความสะดวกในการทำงาน
3. ผลกระทบโดยอ้อม ผู้กู้มีความสามารถในการพึ่งพาตนเองได้เพียงระยะเวลาหนึ่ง
สาเหตุมาจากเงินที่ขอกู้มีจำนวนเงินน้อยไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ

4. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

4.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองชุมชนตำโรงจันท์ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

4.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า ทำให้เกิดทุนหมุนเวียนของชุมชนทำให้สมาชิกในชุม
ชนและคณะกรรมการกองทุนเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบ วัตถุประสงค์ ในการที่รัฐบาลจัดสรร
เงินทุน เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ทำให้สมาชิกในชุมชนมีการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน

สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

4.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า เมื่อจัดตั้งกองทุนชุมชนสำโรงจันทร์ขึ้น ได้มีการคัดเลือกคณะกรรมการเข้ามาบริหารงานกองทุน โดยการประชุมประชาคม คณะกรรมการได้จัดทำระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์ต่าง ๆ และร่วมกันดำเนินการตามที่วางไว้ในกฎระเบียบ โดยการเริ่มรับสมาชิก และร่วมระดมเงินออมจากเงินฝากสัจจะ หลังจากเงินตกมาก็ได้พิจารณาปล่อยกู้และจัดทำบัญชีกองทุน ในการควบคุมเงินตามแบบต่าง ๆ

4.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า กองทุนชุมชนสำโรงจันทร์ได้ร่วมกันจัดการบริหารเงินกองทุนให้เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม คณะกรรมการตั้งใจทำงาน แม้ช่วงแรกจะสับสนเกี่ยวกับระเบียบกองทุน และระบบบัญชี แต่หลังจากได้รับการอบรมก็ทำให้มีความรู้ชัดเจนขึ้น กองทุนชุมชนสำโรงจันทร์ได้เปิดโอกาสให้สมาชิกแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างสม่ำเสมอ เกี่ยวกับการพึ่งพาตนเอง และยังได้รับความช่วยเหลือจากชุมชนหรือกลุ่มบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง สำหรับสมาชิกผู้กู้เงินได้นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์เมื่อครบกำหนดคืนเงินก็มาชำระตรงเวลา

4.1.4 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า ในชุมชนสำโรงจันทร์มีเงินทุนหมุนเวียนในชุมชนของตน เพื่อนำเงินกองทุนไปใช้ในการพัฒนา สร้างอาชีพ สร้างรายได้ บางรายนำไปเพิ่มทุนที่มีอยู่ บางรายนำไปประกอบอาชีพใหม่ที่มีรายได้เพิ่มมากกว่าเดิม เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับรากฐานของประเทศ ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง

4.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า ชุมชนสำโรงจันทร์ เดิมประกอบอาชีพ ทำนา และ ทำสวนผัก มีจำนวนครัวเรือน 131 หลังคาเรือน สภาพหมู่บ้านมีถนนคอนกรีตทั่วทั้งหมู่บ้านและมีสาธารณูปโภคครบทุกอย่าง คือประชากรในหมู่บ้านมีน้ำ ไฟฟ้าใช้ทุกหลังคาเรือน และในปัจจุบันสมาชิกในชุมชนสำโรงจันทร์ ประกอบอาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่ สมาชิกในชุมชนส่วนมากจบการศึกษาระดับภาคบังคับ (มัธยมศึกษาตอนต้น) โดยออกไปศึกษานอกพื้นที่ทั้งหมด ในด้านการกู้เงินกองทุนหมู่บ้านปัจจุบันนี้สภาพของกองทุนชุมชนสำโรงจันทร์ มีการปล่อยกู้ 75 ราย โดยนำเงินมาดำเนินกิจการประกอบอาชีพดังนี้ คือ ทำการเกษตร , ค้าขาย , การบริการ, อื่น ๆ ในการปล่อยเงินกู้ให้กับสมาชิกผู้กู้ ตั้งแต่เริ่มโครงการจนถึงปัจจุบันนี้ สมาชิกผู้กู้มีการส่งชำระคืนช่วง 2 เดือนแรกครบทุกราย ช่วงเดือนถัดมา จะมีการส่งชำระคืนประมาณ 80% ของจำนวนผู้กู้ในแต่ละเดือน สมาชิกที่กู้ไปส่วน

มากมีการนำเงินไปประกอบอาชีพตามคำขอกู้จริงประมาณ 60% ของจำนวนผู้กู้ (ผู้กู้บางรายก็เลิกกิจการไปแล้ว)

4.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

4.2.1 ปัจจัยด้านบวก พบว่า ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านได้มีเจ้าหน้าที่ภาครัฐมาช่วยแนะนำในการจัดตั้งกองทุน และการจัดระเบียบของกองทุนให้แก่สมาชิกในกองทุนทราบและเข้าใจ

4.2.2 ปัจจัยด้านลบ พบว่า การส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยไม่ตรงตามกำหนดที่กองทุนระบุไว้

4.3 ความเข้มแข็งของชุมชนตำบองจันทร์ พบว่า สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีปานกลาง จากการสังเกตเวลาว่างงานบุญ หรืองานศพ จะช่วยเหลือกันเฉพาะคนที่ว่างจริง ๆ เท่านั้น ความซื่อสัตย์จะเห็นคนในชุมชนมีความซื่อสัตย์ปานกลางจากการที่ยืมของกันไม่ค่อยจะเอามาส่งคืน ต้องให้เจ้าของทวงถามจึงจะได้คืน การยกย่องคนทำความดีจะมีมากพอสมควรเพราะชาวบ้านรู้ว่าใครดีจะเข้ามายินดีด้วยถึงบ้าน การช่วยเหลือซึ่งกันและกันมีปานกลางจากการสังเกตในงานบุญต่าง ๆ หรือในงานศพ ถ้าไม่บอกก็ไม่มาร่วมงาน การมีโอกาสนิเทศเพิ่มเติมเป็นครั้งเท่าที่ให้ความสนใจจริง สมาชิกภายในชุมชนสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้และมีความอบอุ่นภายในครอบครัวปานกลาง การตั้งกลุ่มต่าง ๆ ชาวบ้านจะร่วมมือกันดี การประชุมเสวนารับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี และมีผู้นำที่มีคุณธรรมและยุติธรรมและสามารถร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ โดยมีแผนงานที่คิดจากสมาชิกในชุมชน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ชุมชนลำโรงจันทร์ ตั้งอยู่ที่ 78 ซอยลำโรงจันทร์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000 ได้ก่อตั้งเป็นกองทุนชุมชนลำโรงจันทร์ขึ้นเมื่อ วันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ.2544 ตามระเบียบสำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนดไว้ และได้รับเงินทุนหมุนเวียน 1 ล้านบาท เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 ตามนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้เงินทุนแก่หมู่บ้านและชุมชนเมืองทั่วประเทศ โดยให้มีการบริหารจัดการกันเอง เพื่อส่งเสริมเพิ่มศักยภาพให้กับชุมชนโดยรวม

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองชุมชนลำโรงจันทร์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

จากการประเมินสถานการณ์ตามวัตถุประสงค์การดำเนินงานของกองทุนชุมชนลำโรงจันทร์ หลังจากการจัดตั้งกองทุนชุมชนลำโรงจันทร์ ขึ้นมานั้น ทำให้หลายครอบครัวมีความเป็นอยู่ดีขึ้น ในด้านการมีรายได้ มีงานทำ ลดรายจ่ายในครอบครัว ดำเนินการบริหารจัดการโดยของคณะกรรมการกองทุนชุมชนลำโรงจันทร์ที่ได้รับการคัดเลือกจากสมาชิกภายในชุมชน ทำให้มีเงินทุนหมุนเวียนเพียงพอ และสามารถนำเงินมาจัดสรรให้เป็นประโยชน์ ก่อให้เกิดรายได้และเป็นการเพิ่มทุนให้กับกองทุนชุมชน หลังจากการที่เป็นสังคมอยู่แบบตัวใครตัวมันได้ไม่นาน ปัจจุบันกลับมีการรวมกลุ่มกันเพื่อแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนความรู้แบบประชาธิปไตยเป็นการเริ่มเสริมสร้างความสามัคคีและความเข้มแข็งให้กับชุมชนอีกครั้ง ในระยะเวลาไม่นานทำให้เกิดกระบวนการพึ่งพาตนเองและสามารถแก้ปัญหาของชุมชนโดยรวมได้ส่วนหนึ่ง

2. วิธีการดำเนินงาน ได้แก่

ขั้นที่ 1 ศึกษานโยบายของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์และรายละเอียดของโครงการ

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพบริบททั่วไปของชุมชนลำโรงจันทร์ โดยการสังเกต, สัมภาษณ์, และศึกษาจากเอกสารเอกสารต่างๆของชุมชน ติดตามการดำเนินการของคณะกรรมการกองทุนชุมชนตามระเบียบกองทุนชุมชนที่กำหนดไว้เฉพาะ

ขั้นที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบ บร.1 – 12 ซึ่งข้อมูลบางส่วนต้องทำการค้นคว้าเพิ่มเติมจากข่าวสารทั่วไป และได้รับความอนุเคราะห์จากกรมพัฒนาชุมชน รวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเอกสารทางวิชาการ

ขั้นที่ 4 ใช้ชีพีโม่เคลเป็นกรอบความคิดทฤษฎี ในการวิเคราะห์กองทุนชุมชนตำโรงจันท์ และกำหนดตัวชี้วัด ตลอดจนตัวแปรในการประเมินโครงการ

ขั้นที่ 5 ประมวลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในบทที่ 3 บทที่ 4 และบทที่ 5

3. ผลการดำเนินการ

3.1 คณะกรรมการกองทุนชุมชนตำโรงจันท์ แบ่งหน้าที่ปฏิบัติงานในการบริหารจัดการกองทุนตามระเบียบข้อบังคับของคณะกรรมการกองทุนชุมชนตำโรงจันท์

3.2 คณะกรรมการบริหารจัดการของกองทุนชุมชนตำโรงจันท์ ดำเนินการจัดการเกี่ยวกับขั้นตอนการปล่อยเงินกู้ ให้กับสมาชิกผู้กู้ และจัดทำระบบบัญชีของกองทุน เพื่ออำนวยความสะดวกตรวจสอบ

3.3 คณะกรรมการบริหารจัดการของกองทุนชุมชนตำโรงจันท์ จัดสรรผลประโยชน์จากรายได้ ที่กลุ่มสมาชิกผู้กู้เงินกองทุน นำมาชำระเงินกู้คืนทุกเดือน

4. อภิปรายผล

จากการติดตามการประเมินโครงการกองทุนชุมชนตำโรงจันท์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนชุมชนตำโรงจันท์

วัตถุประสงค์ข้อ 1 การดำเนินงานของกองทุนชุมชนตำโรงจันท์ โดยรวมพบว่า เป็นไปในลักษณะเชิงบวก กล่าวคือ คณะกรรมการกองทุน และสมาชิกกองทุน ตลอดจนกลุ่มผู้กู้เงิน มีความเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนชุมชนตำโรงจันท์มากขึ้น และเมื่อทุกฝ่ายปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกองทุน ก็ย่อมทำให้ชุมชนมีศักยภาพในการบริหารจัดการกองทุนมากขึ้น ซึ่งแต่เดิมนั้น ชุมชนตำโรงจันท์ยังมีปัญหาในเรื่องการบริหารจัดการกองทุนอยู่บ้าง เนื่องจากคณะกรรมการกองทุน ยังไม่เคยมีประสบการณ์การบริหารจัดการกองทุนในลักษณะที่มีรูปแบบและเป็นระบบมาก่อน แต่เมื่อเริ่มดำเนินการมาไ้ระยะหนึ่ง และจากการประชาสัมพันธ์กับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อื่นๆ ทำให้การบริหารจัดการมีความคล่องตัวมากขึ้น ปัจจุบันคณะกรรมการกองทุนชุมชนตำโรงจันท์ มีทั้งหมด 12 คน ได้แบ่งงานกันทำตามหน้าที่และความสามารถ ช่วงแรกๆคณะกรรมการที่ทำงานกันจริงๆมี 3-4 คน ต่อมา มีการ

ประชาคมลงมติว่าถ้ากรรมการท่านใดขาดประชุมเกิน 3 ครั้ง ถือว่าไม่มีความรับผิดชอบหน้าที่ และจะถูกตัดชื่อออกจากการเป็นกรรมการกองทุนชุมชนตำโรงจันทร์ โดยตั้งแรงจูงใจในการประชุมแต่ละครั้งจะได้เบี้ยเลี้ยง ครั้งละ 100 บาท/คน

วัตถุประสงค์ข้อ 2 การมีศักยภาพและบทบาทของคณะกรรมการกองทุนชุมชนตำโรงจันทร์ ต่อการบริหารจัดการกองทุน 1 ล้านบาท โดยรวมพบว่า ความเข้มแข็งของชุมชนตำโรงจันทร์ อยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนในชุมชน มีความสามัคคีและซื่อสัตย์ต่อกัน ปานกลาง ประชาชนในชุมชน สามารถทำงานเลี้ยงครอบครัวได้ เกินกว่าครึ่งของจำนวนครอบครัวที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำโรงจันทร์ และมีครอบครัวอยู่พร้อมหน้ากัน 149 ครอบครัว โดยคิดเป็น 50% จาก ครอบครัวทั้งหมด ประชาชนในชุมชนมีการยกย่องและนับถือ คนทำความดี และมีการช่วยเหลือ เด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส โดยได้รับเงินสงเคราะห์จากทางเทศบาลทุกปี

วัตถุประสงค์ข้อ 3 การศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตในโครงการ “เพิ่มประสิทธิภาพและการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง” ทำให้ผู้วิจัย ได้รับความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการของคณะกรรมการกองทุนชุมชนตำโรงจันทร์ ในการที่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชนในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยมาก ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้ในการเขียนสารนิพนธ์ และนำประสบการณ์ความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้

วัตถุประสงค์ข้อ 4 การนำแนวความคิด “ซัพพลายเชน” เข้ามาใช้ในระบบการบริหารจัดการกองทุนชุมชนตำโรงจันทร์ ก่อให้เกิดประโยชน์ ต่อกองทุนและชุมชนโดยรวม ในด้านการวิเคราะห์ กำหนดตัวชี้วัด ตลอดจนตัวแปรในการประเมินโครงการ เพื่อนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ มาสรุป แล้วนำเสนอต่อคณะกรรมการที่รับผิดชอบโครงการนี้ เพื่อพิจารณาหาแนวทางแก้ไข ปัญหาและข้อบกพร่องของกองทุนชุมชนตำโรงจันทร์ ต่อไป

2. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.1 ปัจจัยด้านบวก

สิทธิในการได้รับเงินกองทุน 1 ล้านบาท จะช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับความพร้อมของประชาชนในชุมชนตำโรงจันทร์ ในการจัดประชาคม ตรวจสอบว่าตนเองมีความพร้อมหรือไม่ ซึ่งจะเป็นการประเมินตนเอง และตรวจสอบกันเองของประชาชนในชุมชน ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม และรับผิดชอบยิ่งขึ้น

2.2 ปัจจัยด้านลบ

สมาชิกกองทุนชุมชนลำโรงจันทร์ ปัจจุบันยังเป็นหนี้ระบบอยู่หลายราย ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง แต่ผู้กู้บางรายนำเงินที่กู้จากกองทุนไปชำระคืนแล้ว แต่ยังกลับไปใช้บริการหนี้ระบบเหมือนเดิม ทำให้เป็นการเพิ่มหนี้และขาดสภาพคล่องในการส่งชำระเงินกู้คืน เป็นสาเหตุที่ทำให้กองทุนชุมชนลำโรงจันทร์ เติบโตช้า

3. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนาม ผู้วิจัยได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สังเกต และศึกษาเอกสารเกี่ยวกับชุมชน พบว่า ชุมชนลำโรงจันทร์ มีกลุ่มองค์กร อยู่ 3 กลุ่ม คือ กองทุนยา, กองทุน อสมการ. และกองทุนพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม แต่ปัจจุบัน กองทุนยา ได้ล้มไปแล้วเพราะ ไม่มีผู้ใดเข้าไปประสานงานต่อจากผู้นำชุมชนชุดที่แล้ว ปัจจุบัน กองทุน อสมการ. และกองทุนพัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม มีคณะกรรมการกลุ่มเดียวกันดูแลอยู่ และได้เข้าอบรมกับเป็นระยะๆ กับเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลโคราสมเมมโมเรียล

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

ประชาชนในชุมชนลำโรงจันทร์เป็นคนมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่จากประสบการณ์ของผู้วิจัย ที่ได้ทานอาหารร่วมกับหลายครอบครัวในบรรยากาศที่เป็นกันเอง และบางครั้งได้อาศัยรถรับจ้างของคนในชุมชนในการเดินทาง โดยไม่เสียค่าบริการ สรุปโดยรวมได้ดังนี้

- 4.1 ประชาชนในชุมชนยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันในทุกๆด้าน
- 4.2 ชาวชนในชุมชนต้องได้รับการศึกษาขั้นต่ำ ตามเกณฑ์ที่รัฐบาลกำหนดไว้
- 4.3 ภายในชุมชนมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการอุปโภค และบริโภค
- 4.4 ประชาชนในชุมชนมีความเอื้ออาทรต่อกัน
- 4.5 ประชาชนในชุมชนมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ตื่นตัวต่อเหตุการณ์ต่างๆอยู่เสมอ

5. ผลกระทบของโครงการที่มีต่อชุมชนลำโรงจันทร์

5.1 ผลโดยตรง (Immediate Result)

การเกิดกองทุนชุมชนลำโรงจันทร์ เกิดขึ้นจากความร่วมมือของคนในชุมชนที่ต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน จากประสบการณ์ที่เคยล้มเหลวมาก่อน หลังจากไม่ได้รวมกลุ่มกันมานาน ดังนั้น การเกิดกองทุนจึงทำให้เกิด

การรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หากจุดบกพร่องของชุมชนโดยรวม เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

5.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

สมาชิกผู้กู้เงินมีความเป็นอยู่ดีขึ้น จากการสร้างงานก่อให้เกิดรายได้ มีกำลังทรัพย์ พอที่สามารถซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกเข้าบ้าน มีการประกอบอาชีพใหม่ ๆ การกู้เงินนอกระบบลดลง

5.3 ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact)

จากการที่ชุมชนตำบองจันทร์ได้รับการจัดสรรเงินกองทุนแล้วนั้น ทำให้ประชากรทุกครัวเรือนมีการตื่นตัว มีความหวัง และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่จะประกอบกิจกรรมส่งเสริมรายได้ของตน คณะกรรมการกองทุนเองก็มีความพยายามที่จะศึกษาวิธีการบริหารกองทุน และแลกเปลี่ยนความรู้กับกองทุนอื่น ๆ แต่สิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ คือ การมีเงินหมุนเวียนทำให้เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้นก็จริง แต่ปัญหาที่ตามมาอีกหนีไม่พ้นความขัดแย้งทางด้านความคิด เช่น ความไม่พอใจของผู้กู้บางคนที่ถูกได้ไม่เต็มอัตรา ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของคณะกรรมการ

5. ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะ

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ลงปฏิบัติงานในพื้นที่ ชุมชนตำบองจันทร์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นการทำงานของคณะกรรมการกองทุน และให้ข้อเสนอแนะสำหรับกองทุนชุมชนตำบองจันทร์ ดังนี้

1. ระเบียบกองทุนชุมชนตำบองจันทร์ ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุน ควรกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนให้ชัดเจนและมีบทลงโทษสำหรับคณะกรรมการกองทุนที่ไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบกองทุน

2. คณะกรรมการกองทุนควรจัดให้มีการประชุมหรือกิจกรรมของสมาชิก เพื่อร่วมกันพัฒนาชุมชน ซึ่งอาจจัดตั้งเป็นกลุ่มอาชีพ หรือธุรกิจชุมชน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม และก่อให้เกิดรายได้เข้ากองทุนอีกด้วย

3. โครงการกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท นี้ ไม่ได้ก่อให้เกิดการพึ่งพาตนเอง ของสมาชิกผู้กู้ เงินกองทุนชุมชนตำบองจันทร์เท่าที่ควร เพราะเท่าที่ผ่านมารัฐบาลมีโครงการไว้คอยช่วยเหลือประชาชนตลอด อาจกล่าวได้ว่า ประชาชนเกิดความเคยตัวที่จะรอคอยความช่วยเหลือ อยู่เรื่อยไป

4. ประเด็นที่น่าสนใจที่ควรนำมาศึกษาสืบคว้าต่อไป ได้แก่ ผลกระทบของโครงการทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้นหรือไม่

หลังจากเกิดกองทุน 1 ล้านบาทขึ้นในชุมชนลำโรงจันทร์ ความขัดแย้งของสมาชิกในชุมชนก่อนหน้านั้น เริ่มหมดไป แต่ปัจจุบันก็ต่างคนต่างอยู่ เงินที่ผู้ส่วนมากจะเป็นกลุ่มคนจน เพราะคนรวยมีความคิดว่าไม่อยากมีหนี้สินเพิ่ม และไม่อยากเข้ามาเกี่ยวข้องกับกองทุนครั้งนี้ ปัจจุบัน ระเบียบการเบิกจ่ายเงินรายได้ของกองทุน เป็นระเบียบที่ยังไม่ชัดเจน เพราะเอกสารซ้ำซ้อนมาก ผู้ที่ไม่นำเงินมาชำระคืนหลังจากที่คณะกรรมการได้ติดตามแล้ว ควรจะให้มีคณะกรรมการส่วนกลางเป็นฝ่ายดำเนินงานมากกว่าจะให้คณะกรรมการในชุมชนเป็นผู้ติดตาม เพราะจะเกิดการผัดผ่อนกันขึ้นในชุมชน

สรุปผลการดำเนินงานของกองทุน

ตาราง 5.1 สรุปผลดำเนินงานการปล่อยเงินกู้แต่ละงวดตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ – กรกฎาคม 2545

เดือน/ปี	จำนวนผู้กู้ (ราย)	ปล่อยกู้แยกตามกลุ่มอาชีพ				รวมเงินทั้ง หมด
		เกษตร	ค้าขาย	บริการ	อื่นๆ	
ก.พ. 2545	64	6	37	5	4	984,000
มี.ค. 2545	6		6			100,000
เม.ย. 2545	8	1	4		3	105,000
พ.ค. 2545	7	2	3	2		905,000
มิ.ย. 2545	7		5	2		90,000
ก.ค. 2545	6		4		2	70,000

ที่มา : เอกสารการทำบัญชีของคณะกรรมการกองทุนชุมชนลำโรงจันทร์ (2545)

หมายเหตุ : มีสมาชิกที่กู้เงินไปแล้วมาขอู้เงินเพิ่มตามงบที่กองทุนกำหนดให้กู้ 20,000 บาท/คน ปัจจุบันยอดที่ปล่อยกู้ไปทั้งหมด 1,108,329 บาท ได้ดอกเบี้ย 41,107 บาท (ซึ่งเป็นยอดที่หักค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานบางส่วน)

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน. กชช.2ค. ปี 2544 ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน. กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2544.
- คณะกรรมการกองทุนชุมชนตำโรงจันทร์. บัญชีรายชื่อหัวหน้าครอบครัวหมู่บ้านเดิมคงเหลือ. นครราชสีมา : ชุมชนตำโรงจันทร์, 2544.
- คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท. จปฐ.1 แบบสอบถามข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของครัวเรือน. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท, 2544.
- คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท. จปฐ.2 แบบสอบถามข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของครัวเรือน. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท, 2544.
- “ชุมชนเมือง.” ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา. ปีที่ 25 ฉบับที่ 8754. (กุมภาพันธ์.), 2545.
- นฤมิตร สอดสุข. อ่านสังคมไทย 5 นาที : รวมบทความและบทวิจารณ์ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2537.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : มปท, 2526.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. ประชากรศึกษา. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิตการพิมพ์, 2526.
- ราศี รอดประคับ. ภูมิหลังทางสังคมและเศรษฐกิจ : เปรียบเทียบระหว่างครัวเรือนที่มีสมาชิกย้ายถิ่นและครัวเรือนที่ไม่มีสมาชิกย้ายถิ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.
- วารสารข่าวอบจ.นครราชสีมา. ปีที่ 1 ฉบับที่ 11 (กรกฎาคม), 2544. หน้า 7.
- ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น. วัฒนธรรมพื้นบ้าน นครราชสีมา. นครราชสีมา : โคราซออฟเซ็ทการพิมพ์, 2523.
- สมุน อมรวิวัฒน์ และคณะ. ความคิดและภูมิปัญญาไทยด้านการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. ปีที่ 48 ฉบับที่ 5 (มิ.ย. – 5 ก.ค.), 2544. หน้า 44.
- หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. ปีที่ 53 ฉบับที่ 16150 วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2545. หน้า 15.
- อัญชัญ เต็มยศยิ่ง. รายงานวิจัยชุมชน กรณีศึกษาชุมชนตำโรงจันทร์. นครราชสีมา : 2545.